

# Slovenski Pravniki

Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani

— — —  
VSEBINA:

1. Dr. Milan Škerlj: Važnejše novote v prvem delu novega trgovinskega zakona. (Konec). . . . . 49
2. Dr. Anton Stuhec: Spor o divjem lovu. . . . . 60
3. Dr. Joso Jurkovič: Spremenljivost upravnih aktov . . . . . 74
4. Dr. Juraj Kulaš: O kaznivem dejanju zapeljevanja (§ 276 kz.) . 82
5. Književna poročila : . . . . . 89
6. Razne vesti . . . . . 100

Prilogi: Odločbe v upravnih stvareh I, št. 1—9 (p. 1).  
Mnenja k Predhodnemu načrtu državlanskega zakonika za kraljevino Jugoslavijo (št. 433 do 464).

V LJUBLJANI 1938

— — —  
UREDNIK: DR. RUDOLF SAJOVIC

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d.  
v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

— — —  
Rokopisi naj se pošiljajo:

Uredništvo „Slovenskega Pravnika“ v Ljubljani, Bleiweisova cesta 16/I  
Izhaja mesečno. — Naročnina 60 Din na leto.

Članarina (naročnina) naj se nakazuje na čekovni račun Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 11.870 (Društvo „Pravniki“ v Ljubljani).



# Slovenski Pravniki

Leto LII.

Ljubljana, aprila 1938.

Štev. 3.—4.

## Važnejše novote v prvem delu novega trgovinskega zakona.

Dr. Milan Škerlj.

### IV.

Tudi načela firmskega prava ostanejo vsaj v bistvu, vendar je zahteva resničnosti firme v ntz. dokaj dosledneje izvedena kot v tz. Tudi tu je znatno sodeloval skupščinski odbor; morda se kdaj celo pojavi vprašanje, ali nekatere določbe ne segajo predaleč. Novo je zlasti to:

Uzakonjeno je v praksi že sedaj potrjevano mnenje, da je trgovec lahko tožilec in toženec na firmo, če gre za pravno razmerje, ki je v zvezi z njegovim trg. podjetjem.

V firmi trgovca mora biti izpisano vsaj eno rojstno ime. Firme „P. Pavlovič“, „Jos. Petrovič“ ne bodo dopustne. V družbenih firmah zadostuje rodbinsko ime. Firme komanditnih, delniških in družb z o. z. morajo imeti pristavke, iz katerih se vidi, da gre za družbo te oblike, na pr. „kd“ „dd“; „dzoz“. Firme novih d. družb morajo biti stvarne. Če je trg. družba sama član druge, osebne trg. družbe, je njena že registrovana firma lahko sestavni del firme druge družbe, videti pa se mora iz njene firme oblika družbe. Osebnega imena v firmi druge družbe potem ni treba. Sicer ima osebna družba kakor sedaj firmo lahko, tudi če še ni registrovana.

Podrobneje ko sedaj so urejeni pristavki v firmi. Dovoljeni so pristavki, ki služijo določnejši označitvi podjetja ali njegovega imetnika, prepovedani pristavki, ki bi mogli preslepljati glede vrste ali obsega podjetja ali razmer njegovega imetnika. To vse ni novo, dasi vsaj prepoved ni bila naravnost izrečena. Važnejše je, da se smejo izrazi, ki označujejo vladarja ali člana kraljevskega doma, zgodovinske osebe ali kraje, narodnost, državo, banovino, pokrajino, oblast ali predel v kraljevini, kot pristavki vzeti v firmo le, če se to dovoli po veljavnih predpisih, če takih predpisov ni, le z dovolitvijo bana, ki mora prej zaslišati pristojno zbornico. Tujim državljanom je prepovedano v

firmi kazati na Jugoslavijo in jsl. narodnost. Za ta del je bilo precej, recimo, nerodnosti, ki jih bo poslej lažje pobijati. — Firma podružnice mora vsebovati pristavek, ki kaže na njeno zvezo z glavnim nastanom, iz firme zastopništva tuje družbe se mora tudi videti, kateri državi družba pripada.

Večjezična firma je izrečno dopuščena. Izrečno je tudi dovoljeno, firmo podpisovati tako, da se besedilo odtisne mehaniški in z roko pristavijo samo podpisi imen podpisnikov; praksa je oboje dopuščala že doslej. Novo pa je, po želji trg. krogov, da mora trgovec, čigar firma je registrovana, v korespondenci navajati sodišče, pri katerem je firma vpisana, in številko in datum sodne odločbe o vpisu. Brez dvoma bo činjenica registracije tako dajala neki nimbus in tudi pretežko izvedljivo to ne bo, ker se „glava“ pisemskega papirja itak često tiska ali pa se bo odtisnila s stampiljko; posebne koristi pa menda od tega ne bo.

Važno je, da bo zaščitni okoliš firme poslej ne občina ali kraj, nego samo občina, za firme dd. in dzoz pa celo območje sodišča, v čigar registru je firma vpisana. Praktična utegne postati določba, da se sosedni kraji ali občine glede zaščite firme z uredbo lahko spoje v en okoliš. Prav tako se zaščitni okoliš za družbene firme lahko razširi z uredbo. Znano je, da trgovinski centri pogosto obsegajo jedro in občine v okolici in da je pravno mogoče, da se mi preko ceste, ki je meja dveh občin, naseli tekmelec z istim imenom in firmo. Danes temu ni priti v okom, niti zakon o pobijanju nečedne tekme ne pomaga zanesljivo.

Doslej neurejeno vprašanje, kaj velja za firmo, če se spremeni državljsko ime, je rešeno tako, da firma sme ostati, kadar se je ime spremenilo po sili zakona. Določba ima zlasti pomen za samske trgovke in vdove, če se (vnovič) omože.

Bistveno so se v skupščinskem odboru spremenile določbe o prehodu firme. Ostane sicer, da se firma ne more prenesti in ne more preiti brez podjetja, da je za uporabo stare firme potrebna privolitev dosedanjega imetnika firme ali njegovih dedičev. Toda v firmo je treba vzeti pristavek, iz katerega se vidi, kdo je sedanji imetnik podjetja. V firmo torej, ne samo v napis, ki označuje poslovalnico. Tako je dosežena skladnost med določbami ntz. in § 128, odst. 1 zo. Ni seveda treba pristavka, če stara firma tudi glede novega imetnika povsem ustreza zakonskim določbam, na pr.

Peter Petrović proda podjetje s firmo drugemu Petru Petroviću, od njega podeduje oboje sin Peter Petrović, ali javna trg. družba „Peter Petrović in dr.“ proda firmo in podjetje novi družbi, ki ima tudi družbenika Petra Petrovića. Če pa se „Peter Petrović kd“ spremeni v javno trg. družbo ali v družbo z oz., treba pristavek „kd“ spremeniti v „in dr.“ ali sl., oziroma v „dzoz“. Slično pri delniški družbi. Variacij je tu jako mnogo, načelo pa je isto: firma ustrezaj dejanskemu stanju. Eno se seveda ne da doseči: stari Peter Petrović je bil poštenjak, njegov sin ima isto firmo, pa se morda ni vrgel po očetu.

Ta načela veljajo smiselno tudi, če se podjetje da v zakup, dobi za užitek ali se sicer nadaljuje na temelju podobnega pravnega razmerja. Bog ve kako važno to ni, ker bodo primeri zakupa dokaj redki zbog določbe § 135 zo., užitki pa že sami po sebi.

Slednjič veljajo ista načela tudi, če v družbo vstopi ali iz nje izpade družbenik, bodisi da se s tem spremeni oblika družbe ali da se ne spremeni (§ 37).

§ 58 določa v drugem odstavku, da ob prenosu podjetja glede dolgov, zvezanih s podjetjem, veljajo določbe občega državljskega zakonika, pri nas torej do zenačenja o. drž. prava določbe § 1409 odz. po III. noveli in seveda tudi določbe §§ 187 in 188 tretje novele same. V prvem odstavku pa je važna novota: če se podjetje nadaljuje s staro firmo, bodisi da je prehod s pristavkom v nji označen ali ne, sme dolžnik dolg, ki je nastal v prejšnjem poslovanju podjetja, poravnati tudi prevzemniku, če ga ni prevzemnik ali prejšnji imetnik podjetja obvestil, da terjatev ni odstopljena. Torej nekakšen obrnjeni § 1395 odz. Kar se tiče § 1409 odz., naj tu le mimogrede omenim, da so neka mnenja iz območja hrv. og. zak. čl. LVII: 1908, ki v bistvu ustreza našemu § 1409, izrazila praktično — manj teoretično — resne dvome o smotrnosti teh določb v mnogih primerih. Stvar bo treba zaenkrat proučiti pri obdelavi načrta za uvodni zakon, končno pa pri obdelavi načrta za naš novi odz., saj nima pomena samo ob prenosu trg. podjetij; pri tem ne bo odveč pogledati si tudi določbe čl. 59—53 novega poljskega trg. zakonika.

V § 59 je urejeno precej sporno vprašanje, ali odgovarja oseba, ki kot javni družbenik ali komanditist pristopi trgovcu poedincu, za „stare“ obveze. Ntz. pravi, da odgovarja družba, brez ozira na to, ali se spremeni besedilo firme. Zoper druge osebe velja drugačen sporazum le, če

je vpisan v trg. register ali od katerega izmed družbenikov priobčen upniku. Prav tako pa sme tudi „stari“ dolžnik plačati družbi.

Podrobno urejeno je tudi registrovanje firm jurističnih oseb kot trgovcev poedincev, česar naš sedanji tz. sploh ne omenja. Praksa je ravnala že doslej s takimi firmami kot s firmami trgovcev poedincev. Slednjič določa § 45, da ni treba registrovati trgovinskih podjetij države, banovine ali ustanove, ki jo upravlja država ali banovina. Če se ne vpišejo, zanje ne veljajo določbe o firmi, trg. knjigah in prokuri; za uporabljanje prvega dela ntz, drugega do petega oddelka, pa naj veljajo posebni predpisi. (Te bo moral dati uvodni zakon, ki bo dokaj dober vzorec našel v odnosnih določbah hrv.-ogr. prava). Ni torej rečeno, da za taka podjetja sploh ne velja trg. pravo; obratno, za vse, kar ni izrečno izvzeto, velja v celem obsegu, zlasti torej določbe stvarnega in obligacijskega prava.

Določbe o zaščiti firme ne vsebujejo novega, razen da se na zahtevo ne objavi samo sodba, s katero je bil kdo obsojen za poseg v tujo firmsko pravico, ampak tudi sodba, s katero je bil tožbeni zahtevak zavržen. Slično določbo že imamo v zakonu o pobijanju nečedne tekme, preprečuje naj objestne tožbe.

## V.

Trgovinsko knjigovodstvo ureja ntz. v bistvu kakor tz., ne zahteva določenega sistema, ne predpisuje obvezno nikakršnih knjig — celo kopijske ne več, odreja samo cilj knjigovodstva, tako, kakor tz. Nova pravzaprav ni ne zahteva, da se morajo vpisi v knjigah pozivati na spise, ki izpričujejo vknjižbo, in da se mora sklep knjig vjemati z inventarjem in bilanco. Tudi določbe o inventarju in bilanci so iste, samo da se morajo imovinske sestavine oceniti z vrednostjo na dan, za kateri se dela bilanca, ne pa na dan, ko se predmet vpiše v inventar; tako že naš zakon o dzoz. Ne stvarno nova, pač pa prav koristna je določba § 49, da mora bilanca biti sestavljena tako izčrpno, jasno in pregledno, da interese lahko popolnoma spoznajo trgovčeve imovinsko in gospodarsko stanje. Jasnejše je torej povedano, da je „koloriranje“ in „friziranje“ bilanc nedopustno.

Najvažnejša novota v tem oddelku je, da je izrečno priznано knjigovodstvo „brez knjig“ t. j. razni sistemi kartotek, regulatorjev in sl., ki deloma samo dopolnjujejo, deloma pa tudi nadomestujejo vezane knjige. Pristojbinsko

zakonodavstvo je tak način knjigovodstva posredno že priznalo, sedaj je priznano neposredno. Z uredbami se lahko dajejo posebni predpisi tehniške narave, ki bi se tikali pravilnosti, popolnosti in preglednosti te vrste knjigovodstva. Nova je za nas tudi izrečna določba, da treba knjige voditi na „službenem“, torej v slovenskem ali srbskohrvaškem jeziku (za dopisovanje to seveda ne velja), razen če kaj drugega dopušča drug zakon ali mednarodna pogodba.

O dokaznih privilegijih trg. knjig ntz. ne govori, za dokazovanje z njimi bo poslej povsem veljal civilni pravdni postopnik.

Dočim naš tz. ne pozna neposrednih sankcij za kršitev določb o knjigovodstvu, predvideva ntz. kazni za nered, ki se izrekajo po službeni dolžnosti ali po prijavi ali predlogu trgovčevega upnika, in sicer po nepravdnem postopku. V prvem primeru je pristojno sodišče, ki je opazilo kršitev, v drugem primeru registrsko sodišče.

## VI.

Za prokuro in za navadno trgovinsko pooblastitev dobimo v našem pravnem območju le malo novega; gre le za neke, rekel bi, retuše. Tako treba prokuro dati izrečno (§ 61). Zbog določbe čl. 41, da se prokura lahko da tudi s pooblastitvijo, firmo podpisovati per procura, je bilo doslej sporno, ali se lahko da tudi molče. Za prakso to nima pomena. V § 62 je bolj naglašeno, da je prokurist pooblaščen tudi za take trg. posle, ki ne spadajo v krog principalovega trg. podjetja; § 63 pa potrdilno rešuje sporno vprašanje, ali je mogoče prokuro dati samo za posameznega od več principalovih trg. nastanov. Je, če je firma različna, za kar zadostuje, da se iz pristavka vidi, da gre za firmo podružnice. Gospodarski krogi so to želeli; mislim pa, da s tem ni doseženo vse: s to firmo prokurist sicer ne bo mogel sklepati poslov za nastane, ki imajo drugačne firme, toda s posli, ki jih sklene prokurist s firmo, ki jo sme podpisovati, zadolžuje principala seveda za vso njegovo imovino. To drugače ne more biti, saj je principal načelno za vsak svoj dolg zavezan ne glede na nastan. Pojašnjeno je dokaj sporno vprašanje, ali more prokurist, pa tudi navadni trg. pooblaščenec v gospodarjevem imenu sam s seboj sklepati pogodbe v svojem ali tujem imenu: ne, če ni zato nalašč pooblaščen. Prekliče se prokura in trg. pooblastitev lahko vsak čas brez ozira na pravno razmerje, na katerega podstavi je dana; pri tem zakon naglašča, da

prokuristu ali trg. pooblaščenca ostanejo zahteve po pogodbi. Zakon se izraža sicer širje kot čl. 54 t.z., pa še preozko. Reči hoče, da odvzem pooblastitve sam za se ne vpliva na drugo pravno razmerje. Torej: žena prokuristka, sin prokurist, ki nista bila prokurista na temelju službene ali druge posebne pogodbe, ne moreta zahtevati ničesar, po drugi strani pa zbog odvzema prokure ne prestane službena ali druga pogodba, njo bi trebalo posebej razdreti. Ni pa hotel zakon reči, da takemu pooblaščenca pripadajo samo pogodbene, ne pa tudi zahteve, ki mu jih daje sam zakon za primer nepravilnega razdora službenega razmerja.

Nič stvarno novega ni čl. 69, ki veli, da principal pri trgovinski pooblastitvi ne more drugemu prigovarjati omejitve pooblastila, ki presegajo zakonske, če ne dokaže, da je drugi za te omejitve ob času sklepanja pogodbe vedel ali bi bil vedeti moral (§ 69).

Morda najočitnejša sprememba v tem oddelku je ta, da trg. potniki po samem zakonu ne bodo imeli oblasti pobirati kupnino za principala. Vendar to tudi po ntz. ne bo povsem izključeno. § 70 se namreč poziva na § 68, ki za trg. pooblaščenca določa, da velja za pooblaščenega za vse posle in pravna dejanja, ki jih običajno prinaša opravljanje takih poslov, za kakršne je pooblaščen. Torej bo dejansko vprašanje, ali sprejemanje kupnine spada k takim običajnim dejanjem. To je lahko različno po času, kraju in poslovni stroki. Seveda principal pobiranje kupnine lahko povsem zabrani, toda tu bo veljal že omenjeni § 69. No plačil potniki že danes navadno ne smejo pobirati, saj so redno samo posredniki, nabiralci naročil; pa tudi če so res zastopniki, je že davno odpadla ratio legis: plačilo se danes opravi po banki ali po pošti ali po čekovnem uradu. Zato je bolj važna določba § 70, da se graja blaga in druge izjave, s katerimi hoče odjemalec obvarovati svoje pravice, lahko dado potniku, če je prisoten: ne da bi mu odjemalec pisal, telefoniiral, češ da je imel prav z njim opraviti; če potnik ni prisoten, se mora odjemalec obrniti do principala. Ntz. pa pojašnjuje tudi drugo stran: potnik sme v principalovem imenu ugotavljati stanje blaga, z blagom razpolagati pa sme samo, če je zbog njegovega svojstva nujno. Praksa se je že doslej vsaj deloma razvijala v obeh pravicih tako, kakor sedaj določa zakon.

Čl. 50 t.z. je nekoliko razširjen in nekoliko utesnjen: kdor je zaposlen v odprtem poslovnem prostoru ali v odprtem skladišču, je s tem samim pooblaščen (torej zakonsko pooblastilo, doslej „velja za pooblaščenega“), opravljati po-



sle, ki se navadno vrše v takem prostoru — doslej le za prodaje in prejeme —, če ni tamkaj jasno označeno kaj drugega. S tem dodatkom (na pr. „plačuje se samo pri blagajni“) ščiti zakon trgovca zoper zle posledke cele norme in zlasti one razširitve (§ 72). V § 73 je prevzeta določba čl. 296, stvarne spremembe ni.

Slednjič bi omenil, da ni več onega dodatka, ki ga ima čl. 42 tz., da prokura nadomešča vsa posebna pooblastila, ki jih zahtevajo deželni zakoni — slično čl. 47 za trg. pooblaščenca — in da sme prokurist nameščati in odslavljati trg. pomočnike in pooblaščenca. To se razume po sebi, seveda samo za trg. poslovanje.

## VII.

V šestem oddelku je samo določeno, da za službeno razmerje pomožnega osebja pri trgovcu v smislu ntz. veljajo določbe zakona o obrtih, kolikor ni s posebnimi predpisi, s samim ntz. ali z uvodnim zakonom določeno kaj drugega. Zgodovina § 75 je ta: načrt ntz. je imel posebno poglavje za trgovsko pomožno osebje. To je bilo potrebno, ker v večini države ni veljal naš bivši zakon o trg. pomočnikih. Ko se je pa službeno pravo modernizovalo v zak. o obrtih, pri čemer so se večinoma uporabile tudi določbe iz načrta ntz., je postala posebna ureditev za trg. pomožno osebje nepotrebna. Vendar ni postala nepotrebna vsaka določba, kajti krog oseb, ki so trgovci po ntz., se ne krije povsem s krogom oseb, ki so trgovci-obrtniki po zo., in tudi § 435, odst. 1., oz., ki za službeno pravo skuša odstraniti te razlike, jih ni popolnoma odstranil, kakor tudi ne dosedanje uredbe, izdane na podstavi § 435., odst. 2., zo. Zato se je zdelo najprikladnejše, kratko reči, da službeno pravo zakona o obrtih velja za vse osebje, nameščeno pri trgovcu v smislu ntz., torej ne samo za trg. pomočnike in višje netrgovsko osebje, ampak tudi npr. za kočijaže, šoferje i. t. d., seveda pa le, kolikor bi veljalo zanje službeno pravo zo., ko bi poslodavec bil obrtnik v smislu zo., ne pa npr. za sobarico ali pestunjo. Dejanski se bo krog osebja, ki bo spadalo pod službeno pravo zo., številčno s tem prav malo razširil, odpravljenih pa bo nekaj trdot.

Na „druge predpise“ je samo opozorjeno: posebni predpisi veljajo npr. za mornarje, rudarje i. t. d. Sam ntz. ima silno malo določb iz službenega prava, še te bodo v soglasju z zo. Bolj važno je, zakaj je omenjen uvodni zakon. V določbah zo. za službena razmerja je nekaj antinomij, nekaj redakcijskih pogršk in nekaj očitih neskladnosti, vsega

skupaj precej hib, od katerih nekatere delajo težave tudi praksi. Kdor ve, kako na hitro se je uzakonil načrt zo., pre-den so referenti imeli prilike in časa, da mu dajo poslednjo polituro, tega ne bo zameril; glavno je bilo takrat, da načrt zo. čim prej postane zakon. Sedaj bi pa bil čas, da se te hibe popravijo, bodisi z novelo k zo. bodisi na drug način, morda z uvodnim zakonom k ntz., saj je jako znaten del pomožnega osebja, ki spada pod zo., zaposlen pri trgovcih v smislu trg. zakona. No to samo mimogrede — lahko da bo tudi drugače.

### VIII.

Povsem nov je za nas oddelek o trg. zastopnikih (agentih). Naš tz. pozna posredovanje ali sklepanje trgovin-skih poslov za druge kot relativne temeljne trgovinske posle (čl. 272, št. 4), izvzema pa izrečno uradne posle trgovin-skih posrednikov (senzalov). Prav edino te pa ureja, o „svo-bodnom“ samostalnem trg. posredovanju in o samostalnem trg. zastopanju sploh ne govori. Za ti dve stroki torej ve-ljajo samo določbe IV. knjige, prvega naslova, sicer pa obče državljansko pravo. To bo posledj drugače.

Bilo je dvomljivo, ali naj se določbe o trgov. zastopni-kih in o trg. posrednikih uvrste v I. del („trgovci in trg. osebje“), ali v III. del med trg. obligacijskopravne posle. Oboje se da opravičevati, po enem načelu se gleda bolj na osebo zastopnika in posrednika kot člana trgovinske orga-nizacije, po drugem bolj na posel. Tudi drugi zakoni rav-najo različno, neki govore o zastopnikih in posrednikih v poglavjih o osebah v trgovini, na pr. nemški tz., naš tz. vsaj za posrednike, hrv. og. tz. pa ureja posredništvo med obli-gacijskopравnimi posli, tako tudi nekateri drugi. Za nas je bilo odločilno, da ta snov ali sploh ni urejena ali pa po-manjkljivo in da bi bilo koristno urediti, jo čimprej, torej se je morala sprejeti v I. del.

Trgovinski zastopnik je, komur je od drugega, ki ga ntz. zove gospodarja posla, t r a j n o poverjeno, da v nje-govem imenu in za njegov račun posreduje ali sklepa trg. posle, če opravlja to delavnost kot pridobitno zaposlitev, pa ni v službenem razmerju z gospodarjem posla (§ 76). Za-konska definicija naglašá ločilne momente: od trg. zastop-nika-nameščenca, ki ga v navadnem življenju tudi zavemo agenta, loči trg. agenta v smislu I. dela, 7. odd. ntz., samo-stalnost, on ni v službenem razmerju, zato druga stranka ni kar „gospodar“ ali „službodavec“, marveč je „gospodar p o s l a“. Od komisijonarja loči trg. zastopnika, da posluje

v imenu gospodarja posla, ne v svojem. Od trg. pooblaščenca, ki ga imata v mislih čl. 297 in 298 tz., loči trg. zastopnika trajnost pooblastitvenega razmerja, prav tako, kolikor gre za posredovanje, od trg. posrednika.

V podrobnostih je med samostalnim agentom in agentom-nameščencem jako mnogo podobnosti. V življenju bo morda večkrat celo težko razlikovati. Način odmene, vprašanje, kdo trpi splošne režijske stroške, način obdavčitve, javnopravno zavarovanje bodo glavni kriteriji, zlasti kadar pojde za vpis v trg. register, vendar nobeden sam za se ni, da bi moral biti zanesljiv. Je pač združenih več elementov. Tudi ntz. ureja pravna razmerja samostalnih agentov v mnogočem povsem podobno, kakor je v II. delu zo. urejeno službeno razmerje provizijskih nameščencev; v drugih ozirom so določbe sorodne ureditvi pooblastitvenega razmerja v samem ntz., še v drugih so podobne onim za komisijonarja. Na pr. trg. agentu je naložena skrbnost rednega trgovca v interesu gospodarja posla, dajati mu mora obvestila, odgovoren je za krivdo svojih ljudi in drugih oseb, ki jih uporablja v svoji poslovni delavnosti (podobno komisijonar). Tekmovanje, provizija, predjem, način in posledice prestopa pogodbenega razmerja, celo nekatere socialne in gospodarske zaščitne določbe, dalje konkurenčna klavzula so urejene približno tako, kakor za nameščence; tudi v tem je podobnost, da so nekatere določbe relativno prisilne v korist agentu. Druge določbe so posnete po določbah o trg. pooblastitvi: za učinek omejitev pooblastitve proti drugim, za sprejemanje izjav o graji, za ugotavljanje stanja blaga velja isto kar za trg. pooblaščenca, zlasti za trg. potnika. Poleg vseh teh določb pa so nekatere, ki niso tako sorodne onim o sličnih pravnih razmerjih. Na pr.: trg. potnik sme samo posredovati, če ni pooblaščen tudi za sklepanje poslov, plačil brez posebne pooblastitve ne sme sprejemati niti ne spreminjati pogojev plačila ali sklepati poravnave ali dajati popuste. Stroške obče režije trpi sam, saj je samostalen podjetnik, v dvomu pa mu mora gospodar posla povrniti izdatke za pošto, brzojavke, telefonske razgovore, vzorčne kovčege in druge posebne izdatke, ki nastanejo zbog naloga gospodarja posla. Trg. zastopnik ima trgovsko pravico zadržbe, saj je trgovec, seveda pa s splošnimi pogoji; razen tega pa sme po posebni določbi zakona (§ 85) zadržati tudi vzorce, ki mu jih je izročil gospodar posla, toda še-le ob prestopu pogodbenega razmerja. To gre preko navadne zadržne pravice, kajti reklo bi se sicer lahko, da agent dobi vzorce z nalogom, da naj z njimi ravna na določen na-

čin, t. j. naj jih kaže ljudem, pri katerih išče naročil; tega seveda ne more več, ko je prestalo pogodbeno razmerje, tako da bi jih moral vrniti (čl. 513., odst. 2., tz.). Iz samostalnosti trg. zastopnika sledi, da v onih primerih, kjer se zo. glede nameščencev poziva na običaje v kraju službodavčevega nastana, za trg. zastopnika ne veljajo ti običaji, nego običaji v kraju zastopnikovega nastana. V dalje podrobnosti zakona se tu ne morem spuščati, tudi one so večinoma posledica samostalnosti trg. zastopnika.

## IX.

Omenil sem že, da naš sedanji tz. za neuradnega trg. posrednika ne daje določb. Ntz. zavzema nasprotno stališče: izčrpno ureja pravna razmerja „svobodnega“ posrednika, za javno postavljene trgovinske posrednike, zlasti na borzi, pa naj določbe 8. oddelka veljajo samo, kolikor ne nasprotujejo posebnim zakonskim predpisom.

Kakor za trg. posrednika, daje ntz. definicijo tudi za trg. posrednika: tisti, kdor kot pridobitno zaposlitev za druge prevzema posredovanje za sklepanje pogodb o pribavljanju ali odsvajanju blaga ali vrednostnih papirjev, o zavarovanju, o prevozu stvari, o najemu ladje ali o drugih predmetih trgovinskega prometa, pa mu to ni na podstavi pogodbenega razmerja trajno poverjeno. V tem pristavku je izražena razlika od trg. zastopnika. Vendar treba prav razumeti; za pogodbeno izraženo trajnost gre, ne za zgolj dejansko. Zato ne postane trg. zastopnik oni posrednik, ki mu kdo poveri sicer več posredovanj po vrsti, pa za vsako da poseben nalog. V posameznem primeru bo stvar seveda lahko postala dvomljiva, kajti tudi zastopniška pogodba se lahko sklene molče, s sklepčnim ravnanjem. Zunanji vidik bo na pr., ali se provizija obračunava za vsak primer posebej ali po časovnih razdobjih, prvo govori za posredništvo, drugo za zastopništvo; odločilen pa ta kriterij ni, ker ni osnovan v samem zakonu. Seveda tudi ni izključeno, da je ista oseba sočasno z enimi v trajnem razmerju (trg. zastopnik), z drugimi v netrajnem (trg. posrednik). To morda niti ni redko: mogoče je celo, da je ta človek obenem še komisionar v tehniškem smislu besede. Niti to ni izključeno, da je pri kom nameščen, torej trg. pooblaščenec v ožjem smislu (seveda bi se moral v tem primeru s principalom zbožati zaradi konkurenčne prepovedi). Pravno je vse to mogoče, pomisliti je pa, da vsako spada pod posebne norme. Prav tako je mogoče, da trg. posrednik za

poedini primer dobi pooblastitev, da pogodbo sklene, v tem primeru je trg. pooblaščenec, pa ne trg. zastopnik v tehniškem smislu, niti ne po 5. oddelku I. dela ntz., ampak po čl. 297, 298 tz.

Ker ntz. ureja posredništvo kot neuradno zaposlitev, seveda ne določa posebnih pogojev glede osebe posrednika (starost, državljanstvo), ne predpisuje posebne usposobljenosti kakor sedanji tz., ne prepoveduje združevanja posrednikov ne opravljanja drugih trg. poslov, ne zahteva nepristranosti, ne pozna disciplinskih kazni i. t. d. Pač pa ne izključuje, da se tudi trg. posredništvo oglasi za koncesioniran obrt v smislu § 60 zo. ali da se sicer zahteva dokaz usposobljenosti po oz. Za posrednikov dnevnik velja, da si ga sodišče v pravdi tudi brez predloga strank lahko da predložiti zaradi primerjave s sklepnicami, izpiski iz dnevnika in drugimi dokazili. To je vse, kar ostane od dosedanjega posebnega značaja posrednikovega dnevnika v pravdi; sicer je dnevnik pač trgovinska knjiga kakor druge, ki jih mora voditi posrednik, če je polnopraven trgovec; če ni, mora imeti samo dnevnik; za osebe, ki posredujejo samo pri neznatnih kupih in prodajah blaga, pa ne veljajo niti določbe o dnevniku in sklepnicah.

Kar se tiče pravkar omenjenih sklepnic in zlasti sklepnic brez označitve stranke, bo veljalo vohče to, kar je sedaj določeno za uradne senzale, vendar z nekaterimi spremembami, ki naj ščitijo nalogodavca in posrednika. Tudi za prodaje po vzorcu velja dosedanje pravo, le da krajevni običaj ni zadosten, da bi bil posrednik oproščen dolžnosti hraniti vzorec; te dolžnosti nima samo, če so ga oprostile stranke.

Trg. posrednik ne velja za pooblaščenega, sprejeti plačilo ali drugo pogojeno činitev, če to ni posebno dogovorjeno (§ 96); za zakriviljeno škodo je odgovoren ne samo nalogodavcu nego tudi nasprotni stranki. Pravico do posrednine pridobi, če je posel sklenjen zaradi njegovega posredovanja, ob odložnem pogoju, ko je pogoj nastopil. Posrednina je lahko določena s pogodbo ali s krajevnim običajem, sicer znaša  $\frac{1}{2}\%$  od vrednosti posla, ki ne presega 100.000 din, od presežka  $\frac{1}{4}\%$ ; v dvomu plača vsaka stranka polovico. Stranka, ki ni trgovec, lahko zahteva pri sodišču, naj se primerno zniža pogojena, pa še ne plačana prekomerna posrednina. Povračilo izdatkov posrednik ne more zahtevati, če ni dogovorjeno, in ne, če se posredovani posel ne sklene. Zastaralni rok za posrednino in povračilo izdatkov je trileten.

## X.

Kratki, dokaj površni pregled je, upam, pokazal, da l. del ntz. za naše pravno področje, izvzemši opustitev absolutnih trgovinskih poslov in priznanje trgovske lastnosti nekim podjetnikom, ki se ne bavijo s katerimi od temeljnih trgovinskih poslov, pravzaprav ne vsebuje osnovnih sprememb, da pa je v njem znatno število več ali manj važnih novot, ki bi dopolnile mnogo praznin sedanjega tz., pojasnile dokaj spornih vprašanj in tako strankam kakor oblastvom precej olajšale uporabo zakona. Določbe I. dela so za življenje in gospodarstvo najvažnejše, dasi so v zakonu najkrajše. One se tičejo vsakega trgovca poedinca, prav znaten del njih tudi skoro vsake trgovinske družbe. Žato mislim, da bi bilo koristno, ko bi zakon čim prej dobil obvezno moč, tj. da bi čim prej dobili uvodni zakon in da bi *vacatio legis* bila tako kratka, kakor pač more biti z ozirom na to, da je v polovici države treba šele prirediti trgovinski register.

---

## Spor o divjem lovu.

Dr. Anton Stuhec.

Med kazenskopravna vprašanja, o katerih se mnenja ne morejo ustaliti, spada v prvi vrsti takozvani divji lov. Da divji lovec ne more postati lastnik od njega ustreljene divjačine, ker gre za pridržane pravice drugega, se za naše razmere priznava (§ 382 odz., drugače čl. 718 švic. drž. pr., § 958 nem. drž. zak.). Večinska teorija, po kateri divji lovec kot neprostoVOLjni zastopnik lovskega upravičenca pridobi za tega lastninsko pravico, je fikcija. Tretja smer uči, da ostane divjačina tudi s prisvojitvijo po divjem lovcu ničija stvar, s čimer bi bila tatinska kvalifikacija zapečatená. Naše kassacijsko sodišče, stol sedmorice odd. B je dosledno (na zadnje v sodbi z dne 2. junija 1937, Kre 115/37) sodilo lovljenje divjačine po § 322 kz. z utemeljitvijo, da divjačina ni v posesti lovskega upravičenca, ker ima le okupacijsko pravico, vsled česar divji lovec divjačine ne „odvzame“, marveč si jo le protipravno prisvoji. Za pojem tuje premične stvari pa je treba poleg negativnega momenta, da stvar ni v lasti storilca, tudi pozitivnega momenta, da je v lasti druge osebe. § 322 kz. je doslovno prevzet iz avstrijskega osnutka iz leta

1927: in je razlika nasproti tatvini v tem, da je tu potrebna namera pribave protipravne imovinske koristi. Ker naš zakon nima posebnih določb o divjem lovu, je uporabiti naj-prikladnejšo, kar je po možnosti širokega tolmačenja besede „prisvojiti“ § 322 kz. Ta izhod je v interesu zaščite lova potreben, ker je divji lov poseg v konkretne pravne dobrine.

Ta odločba je izšla po razpravi dr. Kreka („Lastnina na divjačini“ spomenica dr. Mauroviču). Praksa koleba in glasovi, da je treba prisvojitve divjadi po neupravičencu ocenjevati kot tatvino, nočejo utihniti. Na drugi strani se pojavljajo mnenja, da divji lov niti po § 322 kz. ni kaznjiv.<sup>1</sup> Zato se nam zde tudi doprinosi prakse sposobni, pomoči k razjasnitvi spornega vprašanja.

I. Odklanjamo mestoma zagovarjano izključno pristojnost upravnih oblastev, ker kaznuje § 88 odst. 1. št. 1. lov. z. edinole nedopustno lovljenje („bez dozvole“), kar ni istovetno s prisvajanjem divjačine po divjem lovcu zaradi pridobitve imovinsko-pravne koristi. Zaščitena pravna dobrina je tukaj pravilnost izvrševanja lova, ki je policijske narave, kazni po lovskem zakonu izrekajo zato upravna oblastva. To po splošnem besedilu zakona ne izključuje zasledovanja po kazenskem zakonu (§ 91 odst. 2. lov. z.). To je izjema od načela absorpcije. Če zakon v primeru § 88 odst. 1. št. 1 lov. zak. določa tudi obvezo plačila odškodnine po cenovniku (§ 92 lov. z.), to še ne pomeni likvidacije divjega lova pred kazensko normo, ker za to odškodnino ni treba, da je dokončna, in je sodna pot vedno odprta (§ 92 odst. 4. lov. z.). Da gre samo za policijski ukrep, dokazuje, da se ta odškodnina, če lovski upravičenec prekrši zakon, steka v banovinski lovski fond (§ 87 št. 1 lov. z.). Prisvojitve tu ni kriminalizirana. (Za ribolov ni uzakonjeno načelo paralelnosti, ampak subsidiaritete posebne norme nasproti obćim kazenskim določbam, če te določbe dejanja ne kaznujejo teže, § 18 ur. o rib. i rakolovu,<sup>2</sup> § 59, 62 zak. o sladkovodnem ribarstvu).<sup>3</sup> Vprav paralelizem sankcij jasno razodeva, da smatra zakonodavec divji lov tudi po kazenskem zakonu za kazniv in da lovski zakon v to kaznivost noče posegati. Drugače za določbo § 91 odst. 2. lov. z. ni uvideti stvarne osnove in potrebe, ker kršitev lovskega zakona, ki je sicer

<sup>1</sup> Pravosudje 1938, št. 1—2.

<sup>2</sup> Sl. list 1938, št. 6.

<sup>3</sup> Sl. list 1938, št. 8.

obenem kazniva tudi po kazenskem zakonu, ni praktična. (Paralela § 88 št. 2 lov. z. in § 128 kz. ne drži, ker kaznuje zadnja določba le nasilno oviranje javne službe in je § 88 šte. 2 lov. z. porabljev samo tedaj, če dejanje po kz. ni teže kaznjivo).

II. V stvari se nam zdi, da je led razbit po razpravi prof. dr. Kreka, ki je, potem ko je odklonil dosedanje teorije, prišel do zaključka, da gre pri divjem lovu za sebično pravno dejanje v korist lovskega upravičenca tako, da le ta po zakonu samem pridobi lastnino. To ima za posledico, da je divjačina „odvzeta“ lovskega upravičenca in na njegovo škodo, če je podan okoriščevalni namen, izvršena tatvina. Kakor druge polaga tudi ta teorija odločilno važnost na zasebno pravo. V tem je po našem mišljenju jedro napake. Smatramo, da leži ključ položaja bliže in da je vprašanje prvenstveno reševati in mogoče rešiti po kazenski normi sami. Odločilno se nam zdi, ali in do katere mere se sme in je tudi potrebno v kazenskem pravu uporabljati civilistično formo. To vprašanje nikakor ni enostavno. V slovstvu ni sistematično obdelano, omenja se le mimogrede. Pri tem se teorija pri tolmačenju kazenskopravnih norm sicer sklicuje vobče na civilno pravo, ne da bi to posebej utemeljila, nego „zaradi enotnosti pravnega reda“ izhaja iz dozdevno samo po sebi umevne skladnosti civilnega in kazenskega prava (Löffler), dočim drugi sicer zagovarjajo samostojnost poedinega kazenskopravnega pojma, ali nedosledno, in seveda brez utemeljitve ne izhajajo brez kompromisov (Olshausen). Popolna skladnost civilnega pravnega reda in kazenske norme je de lege ferenda in de lege lata nedosegljiv ideal. Spominjamo samo na dejstvo, da civilni sodnik na oprostilno sodbo kazenskega sodnika ni vezan (§ 364 cpp), pride torej vkljub isti lahko v civilni pravdi do ugotovitve, da je kaznivo dejanje storjeno. Razumevanje civilnih pojmov kazenskega prava ni nujno vezano na njih pojmovanje v civilnem pravu. Preskusimo to naziranje na pregledu važnih osnovnih pojmovnih sestavin pri tatvini.

1) Pojma premične stvari po kazenskem in civilnem pravu se ne krijeta. Dočim spadajo po civilnem pravu med stvari tudi pravice (§ 292 odz.) in se polaga važnost na neokrnjenost substance (§ 293 odz.), zadostuje po kazenskem pravu zgolj telesna naravna premakljivost in po enotnem mnenju teorije tudi, da postane stvar šele z aktom odvzetja mobilna. V pravnem smislu je stvar lahko nepremičnina (n.



pr. priteklina), po kazenskem pravu premičnost v civilno-pravnem smislu ni upoštevana (tako že Herbst I 344). V poslednici tega naziranja pravice in netelesne stvari niso predmet tatvine, tudi ne energije, kolikor ne bi bile z zakonom označene kot premična stvar, kakor pri nas elektrika po § 14 št. 6 kz. (drugače edino Finger II 394). Naše slovstvo (Dolenc-Maklecov, odslej D. M.) vobče priznava, da gre v primeru navzkrižja pojmov po civilnem in kazenskem pravu prednost kazenskemu zakonu, a se podrobneje z vprašanjem ne bavi. Stol sedmorice odd. B zastopa stališče, da je divjačina v kazenskopravnem pogledu premična stvar, ne da bi to dalje utemeljeval (Kre 152/57). Potemtakem § 295 odz., ki je v glavnem napravil celo zmešnjava, pri divjem lovu ni upoštevan. V soglasju s prakso in teorijo lahko ugotovljamo: *Divjačina je v kazenskopravnem smislu premična stvar, najsi še ni vlovljena.*

2) Tatvino izvrši, kdor t u j o premično stvar odvzame d r u g e m u. Tuja stvar pa ni že zgolj zaradi tega, ker se nahaja pri drugi osebi, ker je lahko od lastnika n. pr. posojena. Ne gre za tautologijo, ampak hoče zakon s porabo besede „tuj“ izključiti tatvino, če je odvzeta stvar lastnina odvzemnika (civilno razmerje). Preko tega večinsko mnenje teorije res zahteva tudi pozitivni moment, da je odvzeta stvar v l a s t i druge osebe, kar sklepa iz imovinskega značaja delikta tatvine, in ker je nastala škoda drugi osebi (Finger). Pri tem se poudarja, da gre za pravno vprašanje civilnega prava, „ker ni druge možnosti, ga drugače rešiti“ (Olshausen). Ali ta smer prihaja v lastna nasprotja, če trdi, da je za pojem „tuj“ pri divjačini merodajna okolnost, ali ima prisvojitelj na mestu, kjer se divjačina nahaja, lovsko p r a v i c o (Altman) ali če se na drugi strani brez vsake utemeljitve pravi, da ni treba ugotovitve, kdo je lastnik ukradene stvari (Olshausen). Za avstrijsko kazensko pravo so že Herbst vobče, Lammasch-Rittler pa glede divjačine dopuščali izjemo za primer, da ima na isti kdo drugi pridržano prisvojitveno pravico, dočim si reprezentančna teorija, — kolikor gre za lov na lastni zemlji, ga razlaga po § 295 odz. — pomaga s fikcijo, da je v trenutku prisvojitve divjačina že tuja last. Glavni zagovornik potrebe pozitivnega momenta (Finger) priznava glede lovne divjadi, ki še ni okupirana, da ni ničija stvar, dočim drugi lastništvo pri divjadi sploh zanikajo, ker je in ostane divjad tudi po prisvojitvi po divjem lovcu ničija stvar (Liszt, Frank, Mayer-Alfeld, Anders). Zmernejši pa pod pojmom tuj razumevajo, da stvar „p r i p a d a“ (gehört) drugi osebi ali vsaj ne izključno od-

vzemniku (Stoos). Naša komentatorja (D. M.) priznavata glede divjačine, da je nasproti lovskemu neupravičencu tuja, in razumeta s tem, da ima „pravico do stvari“ neka druga od storilca različna oseba, kar je nejasen pojem (stvarna, obligatorna?). Čubinski pravi na eni strani, da je tuja stvar, ki ni storilčeva, istočasno pa „pripada“ drugemu, pozneje zopet, da ni važno, kdo je lastnik, ampak da storilec ni lastnik odvzete stvari. Šilovič-Frank smatra, da je tuja stvar, ki je last druge osebe, prepuščata pa rešitev civilnemu pravu. Na drugem mestu trdita, da je tista posest tuja, ki ne pripada storilecu. Žilič (Mjesecnik 1954) sledi Andersovi teoriji, da ostane divjačina tudi po prisvojitvi po divjem lovcu ničija stvar. Nejasnost slovstva se odraža tudi v praksi sodišč. Stol sedm. odd. B meni, da ne zadostuje, da stvar ni storilčeva, ampak treba tudi pozitivnega momenta, da ima druga oseba „kako pravico“ na stvari. Ker ima lovski upravičenec okupacijsko pravico, je stvar tuja. (Kre 15/57, 152/57). Za nemško pravo vlada v slovstvu edinost v tem, da zadostuje odvzem iz „Gewahrsame“.

Mislimo, da pod pojmom „tuj“ ni razumeti, da mora odvzeta stvar biti v oškodovančevi lasti. Ako bi bilo temu tako, bi javna obtožba pri tatvini morala to okolnost dokazati in bi bil krivdorek brez tega dokaza nemogoč. Ta pa je nedokazljivo v neravno redkih primerih, kjer lastnika ukradene stvari ni mogoče ugotoviti. In vendar gre sodna praksa brezizjemno preko tega. Če večinska teorija v tej zvezi poudarja, da derelenkvirane in izgubljene stvari niso sposoben predmet tatvine, ker niso v lasti kake osebe, leži po našem pravi razlog za to v tem, da sploh manjka „drugega“, v škodo katerega bi se odvzetje moglo zgoditi. Zahteva dokaza lastnine gre preko besedila zakona (glej pozneje t. 3), ker zakon ne razlikuje, ali je stvar odvzeta lastniku, poštenemu ali nepoštenemu posestniku ali samo imetniku (detentorju). Čim je stvar odvzeta dejanskemu razpolaganju ne glede na pravni odnos iste do razpolagatelja, stopi logično pojem lastnine na stvari v ozadje in ni več bistvena sestavina dejanskega stanu tatvine. Dejanje s tem nikakor ne izgubi narave imovinskega delikta, ker spada pod pojem imovine tudi zaščita takega dejanskega odnosa nasproti stvari (hramba, detencija, „Gewahrsame“), ki ga vzdržuje lahko celo nevračunljiva oseba, tembolj seveda zaščita močnejše zasebne pravice in le v končnem cilju lastnine. Prekršitev posestnega stanja je samo sredstvo za prekršitev lastnine, gospodarsko sta oba pojma prekršena

(Liszt). Komur je ukradeno izposojeno, pa malomarno hranjeno kolo, ima pravico zahtevati vrnitev in se pridružiti kazenskemu postopku kot zasebni udeleženeec, ker mora kolo posojilodajavcu, ki ni treba da je lastnik, vrniti, (§ 55 kpp., 972 odz.). Ako se istočasno pridruži tudi lastnik kolesa kazenskemu postopanju kot zasebni udeleženeec, bo sodišče njegovi zahtevi po vrnitvi kolesa ugodilo, če so v kazenskem postopanju njegovi pravni odnošaji napram izposoditelju kolesa razčiščeni, drugače bo zahtevo obeh prepustilo razjasnitvi v redni pravdi (§ 297 kp.). Če izposoditelj kolesa privoli v odvzem, je tatvina izključena (avstrijske odločbe 1918, 1355), dovolitev lastnika kolesa, dokler ga poseduje izposoditelj, tega učinka nujno nima. Kot oškodovanec more tedaj pri deliktu tatvine nastopiti tudi druga oseba kakor lastnik ukradene stvari, nadaljnji dokaz da ni potreba lastninskega odnosa dejanskega razpolagatelja do iste. Pomembno slovstvo odklanja vsaki pravni odnos in zadevne civilistične konstrukcije (Stoos). Saj se le tako da sploh utemeljiti, da je tat, kdor drugemu tatu ukrade od njega ukradeno stvar. Nasproti naziranju, da stvari, ki niso predmet zasebnega prava, ne morejo biti predmet tatvine (Finger), se postavlja trditev, da je vseeno, ali je hramba (detencija) pravno zaščitena ali priznana, in že pred vojno se je priznavala možnost tatvine tudi za prometno nesposobne stvari (odločba od 8. marca 1912 Vr. IX 85/11), dočim moderno pravo ne pozna *res extra commercium* (Klang str. 1149). Kjer ni lastnine, ni nujno, da tudi ni posesti, še manj pa da ni imovinske vrednosti. (Kre 276/33 kas. sod. Novi Sad glede vojaške puške.) Zato se zelo pravilno poudarja, da pri določbi § 314 kz. ne gre za zaščito pravne dobrine lastnine kot pravne naprave, najsi je po največ in concreto prizadet lastninski predmet, ker je ta naprava zaščitena v § 100 kz. Tu gre za praktične posledice iz omenjene pravne naprave, za stvari, ki so lahko predmet imovine v širšem kazenskopravnem smislu besede, torej tudi zgolj za koristi (n. pr. § 365 kz.) Ne dvomi se, da je lovska pravica imovinska pravica. Zaključujemo: *Dejanski stan tatvine ne vsebuje zahteve, da mora odvzeta stvar biti v lasti oškodovane osebe.*

5) *O d v z e m.* Tega pojma zakon ne pojasnjuje in prepušča sodišču, da ugotovi, kdaj je tuja stvar odvzeta. Moramo poudariti, da slovstvo izključuje pri divjačini tatvinsko kvalifikacijo le zaradi tega, ker smatra, da je odvzem nemogoč, ker lovski upravičenec še sam divjačine ni prevzel (aprehenzijska teorija), dopušča pa, da ni treba, da je

stvar prijeta ali na varen kraj prenesena, če je le prišlo določno do izraza, da prejšnje „hrambe“ ni več. Temu naziranju se v prvem delu ne moremo pridružiti. Predvsem zakon ne izgublja nobene besede o tem, v kakem pravnem odnosu se naj nahaja oškodovančeva oseba nasproti ukradeni stvari. Dovolj je znan labirint teoretičnih razmišljanj glede tolmačenja besed „iz posesti drugega“ po § 171 a. k. z. Z odkazom na naziranja civilnega prava, so se prenesli zadevni civilistični spori v kazensko pravo, v posledici tega je praksa kolebala in operirala s kompromisi. Že odločba 729 je rekla, da posest kot rekvizit tatvine ni tolmačiti po določbah civilnega prava. Brani se mnenje, da tatvina niti ni imovinski delikt, ampak prekršitev posestnega stanja in da privolitev lastnika za odvzem njegove stvari, ki je v posesti druge osebe, ni relevantna (Lammach). Končno je zmagovalno prodiralo naziranje, da je abstrahirati od civilnih pojmov, da posest po § 171 a. k. z. ni istovetna s posestjo po § 509 odz., nego da gre pri tem za prikazen gospodarskega življenja in da so merodajna naziranja življenja in prometa. Kot splošno merilo obveljaj, da stvar spada vidno k spoštovanemu območju kake osebe, pri čemer je dejansko razpolaganje le najizrazitejši kriterij. V tem oziru imajo posest tudi osebe, ki po civilnem pravu niso sposobni subjekti posesti (Finger). Ali še novejše slovstvo zahteva celo juristično posest (Altmann). V avstrijski judikaturi se je zastopalo mišljenje, da je divjačina v posesti lovskega upravičenca (odločbi 2696, 3016). S tem se je razumela faktično možnost dejanskega obvladanja, pri čemer zadostuje, da se ta možnost lahko vsak čas realizira. Ni potreba volje po civilnem pravu za obdržanje posesti, niti določitve, kje se posamezna divjad nahaja, zadostuje da se nahaja v lovišču. Za nemško kazensko pravo, vzor našega kazenskega zakona, velja, da predpisi civilnega prava o pridobitvi in izgubi posesti, lastni posesti in posredni posesti (posestno služništvo) pri ugotovitvi „hrambe“ (detencije) niso odločilni (Olshausen). To je specifično kazenskopравни pojem (Frank). V očigled teh trenj in izkušenj naš zakonodavec namenoma ni opredelil pojma odvzetja z ozirom na civilno pravni odnošaj napram stvari (Urošević), hoteč s tem poudariti, da ne gre za civilno pravna razlaganja, ampak za razumevanje dogodkov vsakdanjega življenja, in da je pojem odvzema tudi za naše pravo specifično kazenskopravni. Na splošno pomenja tako ravnanje, ki uniči dosedanji razpolagalni odnos in območje kake osebe napram ukradeni stvari po največ z ustvaritvijo novega sličnega območja za storilca.

Pristopa volje, da se s stvarjo „gospoduje“ (Šilović-Frank po Lisztu) mislimo, da ni treba ker to voljo očituje samo odvzetje v svrhu faktične posesti in ker že v pridobitvi razpolaganja leži storilčeva korist. Glede divjačine dokumentira območje lovišče, poleg tega ne more biti dvoma, da je pojem odvzeta tolmačiti pravilno le v zvezi s strukturo lovske pravice in določbami lovskega zakona sploh, o čemer bo govora. Iz tega sledi: *V kazensko pravnem smislu je stvar odvzeta, če je spravljena po splošnih pojmih življenja iz dosedanjega dejanskega območja kake osebe.*

4) Zakon tudi pojma prisvojitve ni opredelil. Za avstrijsko pravo samo Löffler (O. R. 35) ni smatral, da je potrebna prisvojitvev (Aneignung). Kaj je prisvojitvev, boljše prilastitev, se v slovstvu tolmači različno. Istoveti se z odvzemom, če se pridruži volja, stvar obdržati kot svojo (Finger), ali spravi v gospodarsko sfero storilčevo (Olshausen). Smatra se kot izvrševanje lastninske pravice, kot poraba za storilčeve svrhe (Liszt, Mayer-Allfeld). Poudarjajo se gospodarski vidiki (Frank), s čemer se sili v ospredje vrednost. Vidi se v tem pridobitev stvari po gospodarski vrednosti z izključitvijo drugih (Binding), kar se vse že kosa s pojmom imovinske koristi. Naše slovstvo pojma prisvojitve samostojno ne razmotriva, izgleda da ga istoveti z odvzemom. Šilović-Frank prevzema Lisztovo mnenje, Čubinski meni, da gre za prenos „držanja na drugo osebo“.

Vsa pestrost teh naziranj nam zopet razodeva, da izraza prisvajati ne smemo tolmačiti v tehničnem smislu civilnega prava (§§ 287, 381, 382, 385, 388, 407 odz.), ampak da gre za čisto kazensko-pravni pojem v smislu izkušnje navadnega življenja. Pri tem nas podkrepljuje, da zakon ne razlikuje, ali bodi nameravana prisvojitvev trajna ali začasna. Anglež, ki v Bohinjskem jezeru vlovljeno postrv vrže nazaj v jezero, ne postane s tem nekazniv. Namera, vlovljeno divjad staviti takoj zopet v prostost, se namreč ne protivi pojmu lovljenja. Menimo: *Prisvojitvev je druga plat odvzema, torej prilastitev z ustvarjenjem takega položaja, po katerem se po njegovem zunanjem videzu stvar lahko smatra za storilčevo.*

Ta pregled pomembnejše teorije in razmotrivanja smo smatrali za umesten, da pokažemo, da ni vedno treba pri razumevanju in presoji pojmovnih sestavin tatvine posegati po normah civilnega prava, ampak da za zaščito v § 314 kz. mišljene pravne dobrine zadošča samostojno spoznavanje kazenske norme po izkušnjah in potrebah praktič-

nega življenja, saj se po terminologiji kazenskih zakonov prisvajajo tudi lahko stvari, ki niso niti v posesti druge osebe (dr. Krek). Pravilnost tega naziranja se še bolj razbistri, če preiščemo, kaj pomeni „odvzetje“ z ozirom na lovsko pravico in predpise lovskega zakona.

Tu moramo pribiti, da po civilnem pravu res nullius cedit occupanti, le kolikor ne gre za pridržane pravice (§ 382 odz.), in da politični zakoni določajo, kdo ima pravico loviti, kako pa se kaznujejo divji lovci, pa kazenski zakoni (§ 383 odz.). Tak „politični“ zakon je zakon o lovu z dne 5. decembra 1931, ki ustanavlja in urejuje pridržane lovske pravice. Osnovna misel je, da je lovska pravica spojena z zemljiško lastnino, kar je bila že po prejšnji partikularni zakonodaji (po češkem zakonu je bila „izliv“, Ausfluss, zemljiške lastnine, Budw. 8129. V Srbiji je bil lov na divjačino do leta 1840. prost). Vkljub spojitvi z zemljiško lastnino pa se lastnik sme okoristiti s to pravico le po odredbah lovskega zakona. Pojem lovske pravice smemo pravilno ugotavljati le po logični sintezi §§ 1, 3 in 34 lov. z. Lovska pravica se ravna po kategoriji divjačine, zaščitene, nezaščitene, zverjadi in dovoljuje opravičencu:

1) Loviti (t. j. goniti, zasledovati), prisvajati si (t. j. streljati, pobijati, ujeti) vso divjačino, vso zverjad po predpisih lovskega zakona, kar pomeni v lovišču in na način, kakor ga zakon predvideva (§ 21 sl. lov. z.). Prekoračenje mej lovišča in način dovoljenega izvrševanja ni več izvrševanje lovske pravice.

2) Zaščiteno divjačino gojiti in razmnoževati (§§ 19, 20 lov. zak.).

3) Si izključno prisvajati divjačino, ki se najde v lovišču ranjena ali poginula (§ 34 odst., 2. lov. z.). S tem je rečeno, da je tudi padla žival (Fallwild) predmet lovske pravice. Lovsko pravico prekrši, kdor iz zanjke, ki jo je nastavil divji lovec, odvzame ujeto in v zanjki poginulo žival. Mislimo, da je zakon s tem odklonil naziranje, da ne gre več za kršitev lovske pravice, če je padla žival vsled strohnenja izgubila lovni značaj, vsaj dokler predstavlja kako vrednost.

Izjeme od te pravice so:

a) Risa, volka, divjo svinjo, jazbeca, divjo mačko, dehorja in hrčka lovi lahko tudi vsakdo drugi, ali le na način, ki je po zakonu dovoljen. Te živali „pripadajo“ tistemu, ki jih ubije, kar brez dvoma pomeni, da postanejo njegova

last (slično Klang str. 105), toda le pod pogojem, da jih je ubil na dovoljen način. Lastnik postane ubijalec že s tem, da je žival ubil, ne da bi bila potrebna kaka aprehenzija.

b) V primeru hajke (§ 36, 37 lov. z.) lahko vsak odrejeni član lovi in ubija zverjad in divje svinje, ki „pripadajo“ pod enakimi pogoji, kakor pod 1) tistemu, ki jih ubije. (Po § 36 srb. gr. zak. je divja zver last tistega, ki jo vlovi ali ubije).

c) Nezaščiteno divjačino (§ 2 odst. 3. lov. z.), ima pravico zasledovati in ubijati lastnik, zakupnik, ali uživalec zemljišča, toda le v ograjeni naselbini ali ograjenem dvorišču (§ 3 odst. b. lov. z.).

d) Na svojem zemljišču sme vsak zverjad in divje svinje uničevati, toda s strelnim orožjem le v krajih, ki jih je ban proglasil za ogrožene od te vrste divjačine (§ 3 odst. 2. lov. z.).

4) Razen navedenih izjem pripada lovskega upravičencu v s a zverjad in divjačina po smislu § 3 odst. 4. lov. z.

Kako torej prizadene „odvzetje“ lovske pravice?

V primeru a) in b) je delikt tatvine pojmovno izključen. Zakon odkazuje sam to divjačino v ubijalčevo last očitno za nagrado, ker smatra uničevanje te divjačine za koristno. Dasi zakon govori v dovršeni obliki, se mora vendar smatrati, da poskus lovljenja in ubijanja teh živali k a) kazensko ni kazniv (arg. a majore). Tudi v primeru t. c) in d) ne more biti dvoma, da ima zakon v mislih lastninsko okoristitev dejanskega hasnovalca zemljišča, nastalo z aktom pokončanja samim in da poskus ni kazniv. Odvzetje v last izjemnih upravičencev pripadle divjačine, v nameri pridobitne imovinske koristi, ne more biti nič drugega, kakor tatvina po § 314 kz.

Lovljenje po lovskega zakonu upravičencu ni mogoče, glede divjačine, ki si jo je že prilastil divji lovec, saj te divjačine lovski upravičenec ne more goniti niti zasledovati. Tudi je ne more streljati, ubijati ali ujeti, torej si isto „prisvajati“ na način, kakor ga predvideva lovskega zakon.

Ali, in katero zaščiteno divjačino lovskega upravičenec goji in razmnožuje, je docela prepuščeno njegovemu preudarku. Le glede prevelike razploditve je podvržen nadzorstvu upravne oblasti (§ 36 lov. z.). Če mu divji lovec ubije komad zaščitenega divjačine, ni s tem pravica gojitve in razmnoževanja prizadeta samo in abstracto, ampak neposredno, ker zakon pod gojitvijo predvsem misli na čuvanje

rasti, kjer možnost vsake kontrole odpade, in zakon ne razlikuje, ali je bila vlovljena žival za razploditev sposobna. Tudi ni razlike, kdo je divjačino in v katerem lovišču ranil ali od česa je poginila. V vsakem teh primerov se priznava lovskega upravičencu pravica do prisvajanja z omejitvijo na lastno lovišče. Zasledovalne pravice v tujem lovišču ni. Kakor plodove žive divjačine, (rogovi, jajca itd.), tako odkazuje tudi vso mrtvo divjačino zakon v imovinsko sfero lovskega upravičenca, skratka v s o s u b s t a n c o. Ako pa zakon za odvzem ne zahteva, da je stvar prijeta ali prenesena na varen kraj, če je le vidno prejšnja hramba uničena, in se odvzem lahko izvrši tudi posredno (n. pr. če se storilec posluži za to neodgovorne osebe) potem je le pravično, da tudi za lovskega upravičenca ne zahtevamo, da je njegova hramba prišla do izraza v telesni arehenziji k o n k r e t n e divjadi, saj se vzdržuje posest z voljo (žival na paši), ki je lovskega upravičencu nikdo ne odreka, lovski zakon pa presumira. Če bi bil potreben dejanski prevzem konkretne divjačine za ustvaritev „hrambe“ lovskega upravičenca, potem bi svrha zakona, ki njega štiti, ne bila dosežena, saj so lovske tatvine divjačine po njeni prisvojitvi po lovskega upravičencu zelo redke ne glede, da štiti vobče zakon tudi divjad pred napadi divjih lovcev, ki se ne držijo lovskega poštenja glede načina lova.

Prisvojitve divjačine po divjem lovcu vpliva tedaj vseskozi uničevalno na lovske pravice. Če pa je res, da je divjačina premična in tuja stvar, da ni potreba, da je v l a s t i druge osebe, da za odvzem zadostuje uničenje dose-danje hrambe, potem je logičen samo ta zaključek, da je divji lovec divjačino lovskega upravičencu odvzel. Pri razumevanju tega pojma mora odločevati celotna vsebina lovske pravice. Že delno obrezuspešenje iste je prekršitev cele lovske pravice. Iz tega zaključujemo: *Divji lovec odvzame divjačino lovskega upravičencu iz njegove posesti, najsi lovski upravičenec divjadi še ni prevzel.*

III. Že iz dosedanjih izvajanj sledi, da § 322 kz. na divji lov ni uporabljen. Ne zbog tega, ker je divjačina tudi po prisvojitvi s strani divjega lovca ostala ničija, da torej ni tuja. Divjačina je za divjega lovca vedno tuja stvar. Ravno ker § 322 kz. v antitezi s § 314 kz. abstrahira od imovinske koristi, določba § 322 kz. ni tipično lastninski delikt. Njena uvrstitve v prvi odsek 27. poglavja je prešibek argument za to, da vsled tega § 322 kz. na divji lov ni uporabljen. To le zaradi tega ni, ker ima divjad praviloma imovinsko



vrednost. Edino ta argument loči § 522 kz. od § 514 kz. (arg. „izven primerov tatvine“). To nalaga sodišču dolžnost ob-razložiti, ne prezreti, zakaj smatra, da gre za namero pridobitve imovinske koristi (§ 514 kz.) ali ne (§ 522 kz.).

Če pa ima divjad pravilno imovinsko korist in če je lovskemu upravičencu odvzeta, ni kršena samo okupacijska pravica, ampak izvršena tatvina, najsi ni nujno, da je prekršen tudi lastninski odnos.

IV. V dosedanjih izvajanjih smo se obračali proti nesmotrnemu prenašanju civilnih pojmov v sestavine delikta tatvine, da ovržemo edino po slovstvu obstoječo oviro, po kateri je kvalifikacija divjega lova kot tatvina izključena. Če je pravilna naša teza, da divji lovec divjačino lovskemu upravičencu odvzame, bi bil s tem namen naše razprave dosežen. Poskusimo pa, storiti korak dalje, ker menimo, da daje lovski zakon tudi sam zadosten odgovor na civilno-pravno vprašanje, komu pripada divjačina, ki si jo prisvoji divji lovec.

Poudarili smo, da se bistvo lovske pravice da pravilno spoznati le v sintezi njene vsebine. Če se v § 5 odst. 4. lov. z. ris, volk itd. z izrazom „pripadajo“ odkazuje v lastninsko sfero ubijalca, nato pa v antitezi in v isti sapi pravi, da vsa druga zverjad in divjačina pripada lovskemu upravičencu, in da uvažujejo tudi izjeme lovske pravice lastninsko pridobitev, potem ne more biti dvoma, da je zakonodavec hotel povedati, da sta vsa druga zverjad in divjačina v resnici last lovskega upravičenca, saj odkazuje njemu vso substanco. Zakon, ki vsako drugo osebo od te substance izključuje, očitledno ni mislil, da pripade vsa druga zverjad lovskemu upravičencu le, če jo je sam ustrelil ali za njega kdo drugi. Ta pravni učinek bi bil dosežen že z določbo § 1 in je to končno samo po sebi umevno. Zato je verjetneje narobe, ker nasproti navedenim izjemam postavlja zakon generalno načelo, tako, da se pripadanje vse ostale divjačine obrača nasproti tretjim osebam. Pravi smisel tega „pripadanja“ se mora razumeti v zvezi s fundamentalnim načelom lovskega zakona, da je lovska pravica združena z zemljiško lastnino. Ne dvomimo, da je za „pripadanje“ bilo za zakonodavca merodajna znanstveno najbolj podprta teorija, da je divjačina plod zemljišča, (Haerdtl), iz česar se zaključuje, da ta plod s trenutkom pobitja postane premična stvar in last zemljiškega lastnika ali uživalca (Zoričič). Naj slovstvo pravno bistvo lovske pravice označuje kot realno breme ali posebno pravico, ki počiva v lastnini

(Klang), te pravne konstrukcije ne morejo preko jedra, da je izvor lovske pravice zemljiška lastnina. Spojitev lovske pravice z zemljiško lastnino pravno ne pomeni nič drugega kakor deklaracijo, da je lovska pravica postala sestavni del materialne vsebine lastninske pravice, kakor se celo netelesne stvari v priprostem smislu besede, torej tudi pravice (okupacijska), ki komu „pripadajo“, imenujejo njegova lastnina (§ 353 odz.) V praksi se celo točno v civilnem pravu odrejeni pravni pojem zakonitega zastopnika tolmači v širokem smislu, da je v primeru § 273 odst. 5. kz. s predlogom nezakonske matere, ki ni varuhinja, predpisu § 87 odst. 1. kz. zadoščeno (Kre 303/37). Slično se tudi ribolovska pravica smatra kot sestav lastnine, ki pristoji lastniku. Le, kolikor je ločena od lastnine, se po večinskem mnenju smatra kot samostojna stvarna pravica (Klang). Tako tudi § 5 št. 1 zak. o sladkovodnem ribarstvu. Ker vsebina lovske pravice tedaj v § 1 ni izčrpno navedena, pomeni tukaj porabljeni izraz prisvajanje prav tako kakor v § 34. od. 2. lov. zak. le posamezne akte izvrševanja lastninske pravice. V § 1 lovska pravica ni sistematično, po svoji glavni vsebini pa je razložena v § 3 odst. 4. Tu je sedes materiae za oceno pravne strukture lovske pravice.

Mnenje, da je lovski upravičenec lastnik proste divjačine v lastnem lovišču, ni novo (Ofner). Priznava ga angleško pravo (transient property). Ni v nasprotju s civilnim pravom, ki mu primeri bežne, časne lastnine niso neznan, in ki je, kakor se v slovstvu priznava, polna lastnina. (Klang). Če divjad prehaja lovišča, to ne more motiti. Kolikor ne gre za samostojno lovsko pravico na lastnem zemljišču (§ 4 lov. z.), jo izvršuje zakupnik lovske pravice v imenu zemljiškoknjižnega lastnika. Ta divjačina torej ni ničija stvar in kriterij neposrednega prevzema v posest po lovskem upravičencu logično odpade. V tem zaključku nas potrjuje notorno dejstvo, da lovski upravičenci zlasti v velikih loviščih mnogokrat polovijo divjad že živo ne samo, da jo prodajo, ampak pogosto, da jo preko zime spravijo v prezimovališča. Taka živo ujeta divjad je last lovskega upravičenca in ostane to tudi, ko se po prezimitvi izpusti, dokler ne prekorači lovišča, enako kakor ostane n. pr. domača živina na neograjeni planini gospodarjeva last.

Na drugi strani ne leži v pojmu gojitve in razmnoževanja živali samo ustanovitev dopustnosti takega ravnanja, ki se na zunaj prikazuje kot obnašanje rednega lastnika, ampak tudi dejanski preodkaz divjačine v lovišču v to

možnost in lastnino, ker lovski upravičenec razmnožuje in lovi divjačino, ne da bi konkretne komade prevzemal. Če tudi divjačina v lovišču po splošnem naziranju ni stvar višjega reda, je vendar položaj sličen kakor pri *universitas rerum*, kjer posamezni komadi vstopajo v skupno povezanost brez posebnega ustanovitvenega akta za posamezni komad ter enako tudi izstopajo in kjer za obseg prevzete posesti zadostujejo „jasna znamenja“, ne da bi bilo treba posamezne komade prevzemati (§ 6, 302, 315 odz.). To jasnost dokumentira krajevni obseg lovišča in zakonska opredelitev lovske pravice. Srna, ki prestopi mejo lovišča, s tem trenutkom postane predmet lastninske pravice lovskega upravičenca v tem lovišču.

Naziranju, da bi zakon, ako je hotel priznati lovskemu upravičencu lastnino na divjačini njegovega lovišča, to jasneje povedal, bdi pred očmi idealna zakonodajna tehnika. Vendar se moramo končno sprijazniti, da te ni. Če je zakon odkazal vso substanco in ves hasek glede divjačine v lovišču lovskemu upravičencu in štiti lovske pravice tudi iz javnih ozirov, neuporaba besede lastnina ne sme motiti, čim so končni cilji zakona spoznavni in v skladu z naziranjem navadnega življenja ter ljudsko zavestjo. Da se partikularni predhodniki lovskega zakona niso povzpeli do tega, da bi izrečno divjačino odkazali v „last“ lovskemu upravičencu, tudi ne more biti zadosten argument zato, da tega lovski zakon ni nameraval, ker smemo zakonodavcu, ki mu je prejšnje pravno stanje bilo znano, ki pa je hotel to pravno stanje zenačiti, imputirati, da je nameraval poenotiti tudi pravno plat lovske pravice v njeni zasebni strani. Elastičnost takega tolmačenja gre edino v prid zakonitih ciljev lovskih interesov.

Iz tega moramo sklepati:

*Lovski upravičenec je ex lege lastnik v njegovem lovišču se nahajajoče žive in mrtve divjačine, ki se nanaša na njegovo lovsko pravico. Divji lovec odvzame divjad iz lastnine lovskega upravičenca.*

Komur se zdi tako tolmačenje lovske pravice presmelo in kdor sprejme stališče, da je prosto živeča divjad ničija stvar, pa ne more odkloniti, da lovna divjačina *legem non distinguente* (§ 5 odst. 4. lov. z.) po moči izraza „pripada“ postane *last* lovskega upravičenca v hipu, ko žival pade, bodisi pravično ali nepravično ustreljena, v zanjko ali past ujeta, pobita, samo od sebe poginula ali kakor koli pokončana. Ako se priznava, da je tukaj *sedes materiae*, potem je priznanje teh zakonitih ciljev nujno in ogibanje

tolmačenja s preziranjem lovskih interesov nesmotrno. Divji lovec si prilasti tujo lastnino in zagreši priprosto tatvino.

Do kakih monstroznih posledic vodi nasprotno mišljenje, je dokaz, da se za civilno pravo z vso resnostjo trdi, da lovski upravičenec, tudi če mu je divji lovec srnjaka ustrelil in odnesel, pridrži svojo „okupacijsko pravico“, dokler stvar ne pride v roke dobrovernega posestnika (Klang str. 103)! Ko gre pri enotni ureditvi za vsestransko zaščito lovskih interesov, ne samo zaradi koristi lovskega upravičenca, ampak enakovredno zaradi narodnogospodarskih interesov, za kriminalne svrhe takega tolmačenja zakona ne moremo sprejeti.

Po navedenih izvajanjih prihajamo de lege lata končno, dasi po drugi poti, do istega zaključka kakor uvodno omenjena razprava prof. dr. Kreka, da je v primeru koristoljubne prisvojitve divjega lovca staviti pod določbo § 314 kz. Zavedamo pa se, da gre napram stališču stola sedmorice odd. B v. glavnem za teoretično vprašanje, ker § 322 kz. v posebno težkih primerih preti celo z višjo kaznijo kakor 314 kz. Nevšečnim posledicam obsodbe po § 314 kz. z ozirom na § 315 kz., ki bi morda zaradi sorodstva s primeri tatvine v obsegu § 320 kz. ali po psihologični strani bili utemeljeni, se praksa lahko izogne s tem, da kazen omili, in izreče na mesto strogega zapor zapor (§ 71 št. 4 kz.) Ali s tem problem ne bo rešen. Pravna neizvestnost, ki dejansko vlada, in moralni interesi, ki so prizadeti pri vsakem zrahljanju pravnega reda, nujno zahtevajo zakonodajne ukrepe. De lege ferenda se tatinska kvalifikacija divjega lovca ne bo mogla držati. Po svoji težini to tudi ni glavni problem, ampak sodna kaznivost po posebni normi po vzgledu drugih držav.

## Spremenljivost upravnih aktov.

Dr. Joso Jurkovič.

### I.

Vprašanje, ali so upravni akti spremenljivi ali nespremenljivi, spada med najzamotanejša upravnopravna vprašanja. Vprašanje se je pojavilo ob nastanku pravne države in se rešuje od tedaj, do danes pa še ni rešeno. Teoretično

je vprašanje dokaj hitro rešeno. Ker je upravni akt konkreten oblastven akt, torej konkretna norma, ne more imeti sam po sebi kakih svojstvenosti, ki bi ga ločile od drugih konkretnih oblastvenih norm: kar velja glede spremenljivosti oz. nespremenljivosti za druge konkretne norme, mora veljati za upravne akte. In če se morda ne drže upravna oblastva in upravna sodišča teoretičnih izsledkov, ampak se dajo voditi po smotrnostnih vidikih, je naloga teorije samo, da to razliko ugotovi. Če pa je rešitev vprašanja spremenljivosti oz. nespremenljivosti uzakonjena, je s tem obvezna i za teorijo i za prakso z omejitvijo, da vsakdo lahko razlaga zakon, oblastveno pa ga razlaga tisti, ki ga izvršuje, torej v našem primeru: upravna oblastva in upravna sodišča. V tem primeru teorija lahko samo ugotavlja, ali in v čem se njeno pojmovanje zakona razlikuje od pojmovanja zakona s strani prakse.

Če smo rekli, da se pojavlja vprašanje spremenljivosti oz. nespremenljivosti upravnih aktov že od nastanka pravne države, da pa še do danes ni rešeno, sledi iz tega najprej, da so prepuščale države vsaj do najnovejših časov reševanje tega vprašanja teoriji in praksi. Sledi pa tudi, da vprašanje spremenljivosti oz. nespremenljivosti ne more biti čisto teoretično, ampak da je tudi praktično. Kajti če se je pojavilo vprašanje šele v pravni državi, je vprašanje posledek razmer in naziranj, ki vladajo v tem tipu države, kakor je pravna država zopet samo posledek prejšnjih razmer in naziranj. Če bi bilo vprašanje spremenljivosti oz. nespremenljivosti upravnih aktov čisto teoretično, bi se moralo pojavljati v vsaki državni obliki. Če pa vprašanje ni prvenstveno teoretično, ampak praktično, ne smemo vprašati, ali so upravni akti spremenljivi ali nespremenljivi, ampak: ali naj bodo upravni akti spremenljivi ali nespremenljivi. In vprav v praktičnosti vprašanja je težava njegove rešitve. To vprašanje pa je nujno nastalo v pravni državi vsled tega, ker je značilno za pravno državo, da imajo državljani tudi v javnem pravu subjektivne pravice. Vprašanje spremenljivosti oz. nespremenljivosti upravnih aktov pomeni torej: ali se smejo subjektivne javne pravice, ki jih daje pravna država, zopet vzeti, ali pa so neodvzetne.

## II.

To vprašanje pa je sestavljeno iz več vprašanj.

Če je dobil poedinec pravico po pravilni poti, to se pravi, s pravilnim upravnim aktom, in če ni nobenih stvar-

nih razlogov za odvzem, se mu pravica seveda ne more vzeti, kajti sicer bi bilo zatrjevanje o subjektivnih javnih pravicah gola komedija.

Drugačna je stvar, če je dobil sicer poedinec pravico po pravilni poti, pa so se razmere pozneje tako spremenile, da je pravica na škodo skupnosti. S stališča liberalizma, ki sta mu svoboda in lastnina poedinca najvišja vrednota, ki je načeloma neomejljiva in se sme omejiti samo toliko, da je obstoj države mogoč, obdrži poedinec načeloma vedno svojo pravico. Če pa se mu nujno pravica mora vzeti, se mu lahko vzame samo z razlastitvijo, torej proti odškodnini. V tem primeru je subjektivna javna pravica enaka subjektivni privatni pravici.

S stališča demokracije, ki ji je najvišja vrednota družba oz. njena večina, kateri se mora poedinec brezpogojno podvreči, zgubi poedinec svojo pravico, čim pride pravica v nasprotje z javnim interesom. Tako pojmovana subjektivna javna pravica je bistveno različna od subjektivne privatne pravice.

Poedinec, za katerega pravice gre, bo vobče stal na liberalističnem, upravni organ kot zastopnik družbe na demokratičnem stališču.

Če bi bila pravna država bodisi čisto liberalistična bodisi čisto demokratična, bi bila rešitev enostavna: v prvem primeru bi obdržal poedinec svojo pravico oz. bi bilo treba pravico razlastiti, v drugem primeru bi zgubil poedinec pravico brez odškodnine. Ker pa ima pravna država v sebi tako liberalistične kakor demokratične sestavine, se mora najti rešitev, ki ustreza enemu in drugemu načelu, kar pomeni, da ne ustreza nobenemu in da je rešitev kompromis. Od prevlade ene ali druge sestavine v državi pa je odvisno, ali gre kompromis bolj na račun poedinca ali skupnosti. Ker pa je uprava, ki zastopa skupnost, vedno močnejša od poedinca, bi šel kompromis vobče vedno na škodo poedinca. Zato mora biti neko oblastvo, ki kontrolira delovanje uprave, to so sodišča. Ta kontrola pa ima zopet vpliv na to, ali bo prevladovalo individualistično ali kolektivistično stališče, kajti drugače gledajo na upravno delovanje redna, drugače upravna sodišča, drugače zopet upravna sodišča, ki so sestavljena iz aktivnih upravnih organov, kakor je to vobče v Nemčiji pri nižjestopnih upravnih sodiščih. Vse to ima potem vpliv na zakonodavca, ko rešuje vprašanje.

Drugo vprašanje je: kako je s poedinčevo pravico, ki jo je dobil z nezakonitim aktom, ker se je upravni organ zmotil, bodisi, da je nepravilno ocenil dejanske razmere,

ali napačno razlagal pravno normo. Poedinec bo trdil, da se mu pravica ne sme vzeti, ker so organi nastavljeni za to, da pravilno uporabljajo pravne norme in se ne smejo popravljati napake organov na račun poedincev. Organ pa bo mnenja, da se z napačnim aktom sploh ne morejo pridobiti pravice in da je treba vedno računati z napakami, kajti razne kontrolne instance so ustanovljene vprav za to, da popravljajo napake.

Toliko ima poedinec prav, da se načeloma ne bi smele popravljati napake na njegov račun, kajti na ta način bi postala poedinčeva pravica lahko odvisna od volje organa; organ bi lahko zagrešil napako za to, da bi lahko vzel poedincu pravico, ki mu jo je moral dati. Na drugi strani pa je poedinec nemogoč brez družbe ne samo fizično, ampak tudi psihično. Zato mora doprinašati žrtve, da je družba mogoča. In ker se napake delajo, mora poedinec računati z njimi in biti pripravljen na to, da bo moral žrtvovati tudi svojo pravico, ki jo je dobil na osnovi napačnega akta. Ali bo torej izgubil poedinec pravico vsled vsake napake? To bi se reklo, kakor smo videli, da bi bila pravica lahko odvisna od volje organa. Poedinec bo izgubil pravico samo, če se je zagrešila taka težka napaka, ki je organ običajno ne dela, ker bi to neugodno vplivalo na njegov položaj, in kjer zahteva korist celote, da se napaka popravi. Ampak kje je meja med lahkimi in težkimi napakami: ali odloča subjektivno naziranje, ali so kaki objektivni kriteriji?

Kako pa je, če je poedinec nehote zavedel organa v zmoto glede dejanskih razmer in s tem zakrivil napačen akt? Ali je akt s tako napako enak aktu z napako, ki jo je zagrešil organ sam, ali pa je te vrsta napaka morda težja? Ali gre nepazljivost ali celo nemarnost na škodo poedinca, ali pa gre napaka na račun organa, ki mora uradoma skrbeti, da se ugotovi resnično stanje stvari?

In kako je, če je poedinec nehote zavedel organa v zmoto, akt pa je objektivno pravilen, ker je imel organ svoboden preudarek in bi bil lahko dal pravico, tudi če se ne bi bil zmotil? Ali ima kak pomen zmota v svobodnem preudarku?

In kako je odločiti, če je poedinec hotoma zavedel organa v zmoto, akt pa je objektivno pravilen, ker je imel organ svoboden preudarek: ali ima prevara sama kak vpliv na akt?

Ter končno: poedinec je hotoma zavedel organa v zmoto in je akt tudi objektivno napačen: ali upliva prevara na kakovost napake, tako da moramo smatrati, da ima akt

težjo napako samo vsled tega, ker je napaka povzročena s prevaro?

In kako je z akti, ki ne dajejo pravic in se poedinec zato vobče ne briga toliko zanje: ali veljajo zanje ista pravila kot za akte, ki dajejo pravice?

To so vprašanja, ki se skrivajo pod skupnim vprašanjem: ali naj bodo upravni akti spremenljivi ali nesprejemljivi, in na katera so morale odgovoriti v začetku teorija in praksa ter v novejšem času na podlagi dosedanjihkušenj zakonodaja.

### III.

Vsa ta vprašanja pa niso v enako ozki zvezi z osnovnim vprašanjem spremenljivosti oz. nespremenljivosti upravnih aktov. Vprašanje zmote in prevare je prvenstveno vprašanje privatnega prava in gre samo zato, ali je mogoče prevzeti izsledke privatnega prava v javno pravo. Zato je treba na kratko pogledati najprej to vprašanje.

Kar se tiče zmote, je treba poudariti, da igra zmeta nesorazmerno večjo vlogo v privatnem kot pa v javnem, specialno upravnem pravu. Stranke, ki sklepajo privatne pogodbe, so po navadi slabo poučene o pravu, upravni organi pa imajo za svoje poslovanje potrebno pravno izobrazbo — in kar je zlasti važno — njih poslovanje je urejeno po posebnih postopkih, ki imajo namen, da zajamčijo pravilnost poslovanja.<sup>1</sup> K temu pride, da je naloga upravnega organa, da sam ugotovi dejanske razmere in da zato preveri navedbe strank. Vse to v dokajšnji meri varuje organa, da bi ga stranka nehote zavedla v zmeta.

Drugo pa — in kar je glavno — je to-le: pri privatnopravnih poslih je odločilna zmeta sama na sebi, ne pa učinek zmote: če ne more uveljavljati stranka zmote kot razloga neveljavnosti, bo le izjemoma lahko uveljavljala vsebino pravnega posla n. pr. prikrajšbo nad polovico, oderuštvo itd. Drugače je pri upravnem aktu: pri upravnem aktu odloča njegova vsebina. In če je stranka nehote zavedla organa v zmeta, se bodo kršile pravne norme, akt bo vsebinski napačen. Zato ni razloga, da bi se pripisoval zmeti še poseben pomen.

Enako je, če je stranka nehote zavedla organa v zmeta, ko je izdal akt po svobodnem preudarku. Akt je sicer objektivno pravilen, vendar bi bil organ mogoče izdal drugačen akt, če ne bi bil zaveden v zmeta. Tukaj bi se zdelo, da moramo smatrati akt za vsebinsko napačen. In vendar ni

<sup>1</sup> Andersen, Ungültige Verwaltungsakte 1927, str. 185. ss.



mogoče pristati na to: kajti pri svobodnem preudarku je možno mnogo vrst napak, ki se tudi dogajajo, a se ne upoštevajo, in zmeta ni med najvažnejšimi. Zato ni povoda, da bi vprav njo posebno podčrtavali.

Drugače je pri prevari, pa naj gre za vezan akt ali za akt svobodnega preudarka: v obeh primerih mora biti akt neveljaven, kajti uprava ne sme honorirati kaznivih dejanj s tem, da jih ignorira in tako posredno napeljuje k njim. Zato so akti, osnovani na prevari, napačni akti, in sicer akti s težkimi napakami, ne glede na to, ali gre za vezane akte ali za akte svobodnega preudarka.

Po rešitvi nekoliko postranskega vprašanja, kakšen vpliv ima na upravne akte zmeta in prevara, moramo pogledati, kako se rešujejo glavna vprašanja, ki so združena v vprašanju: ali so upravni akti spremenljivi ali so nespremenljivi? Že prej smo rekli, da mora biti pravilen upravni akt, s katerim je dobil nekdo pravico in za katerega spremembo ni stvarnega razloga, nespremenljiv, sicer bi bilo razpravljanje o nespremenljivosti upravnih aktov in s tem o glavnem delu subjektivnih javnih pravic brez smisla. Zato se bomo pečali s pravilnimi upravnimi akti, s katerimi so se zasnovale subjektivne javne pravice, a so se razmere pozneje spremenile tako, da so pravice v škodo skupnosti, ter z nepravilnimi akti, s katerimi so se podelile pravice.

To vprašanje se rešuje ali na osnovi načela pridobljenih pravic ali na osnovi materialne pravnomočnosti. Načelo pridobljenih pravic pomeni, da se morajo pridobljene pravice spoštovati in da se lahko skrčijo ali odvzamejo samo iz posebno važnih razlogov. Težje je povedati, kaj pomeni materialna pravnomočnost: kajti procesualna in materialna teorija o materialni pravnomočnosti se ne skladata povsem. Zato naj zadostuje v našem primeru definicija, da pomeni materialna pravnomočnost vsestransko nespremenljivost upravnega akta. Če pravimo torej, da pomeni načelo pridobljenih pravic, da se pravica ne sme jemati, pomeni to na videz isto, kakor če pravimo, da se upravni akt, s katerim se je dala pravica, ne sme spreminjati. Razlika pa je v sledečem: če govorimo o pridobljenih pravicah, mislimo preventionstveno na pravice, ki so bile pridobljene s pravilnimi akti, o pravicah, ki so bile pridobljene z nepravilnimi akti, ni še s tem ničesar rečeno. Če pa mislimo, da so zaščitene tudi pravice, ki so bile pridobljene z napačnimi akti, smo s tem že prekoračili meje načela pridobljenih pravic in prešli v materialno pravnomočnost. Kajti s tem, če pravimo, da je materialno pravnomočen akt vsestransko nespremenljiv,

pravimo obenem, da so s tem zbrisane in neupoštevne vse napake, ki jih ima morda akt, z izjemo izrečnih napak, vsled katerih se tudi materialno pravnomočen akt lahko spremeni. Po načelu pridobljenih pravic bi obdržal torej poedinec samo pravice, ki jih je dobil s pravilnimi akti: čim zahteva, da obdrži tudi pravice, ki jih je pridobil z napačnimi akti, ni osnovana več ta zahteva na načelu pridobljenih pravic, ampak na materialni pravnomočnosti, na kar pa se po navadi pozablja. Ker pa zahtevajo tudi po načelu pridobljenih pravic, da obdrži poedinec pravice, ki jih je dobil z napačnim aktom, če ni napaka težka, se oba načina reševanja vsaj v glavnem skladata, oziroma morata skladati. Podrobnosti bodo razvidne pozneje.

Skladata se tudi v nadaljnji točki, namreč v vprašanju težkih napak. Tako po načelu pridobljenih pravic kakor po načelu materialne pravnomočnosti so nekatere napake tako težke, da se ne morejo z akti, ki imajo take napake, pridobiti pravice, oz. ne morejo akti, ki imajo take napake, postati materialno pravnomočni. Taki akti so nični in jih mora pristojno oblastvo razveljaviti, čim opazi napako.

V nadaljnjih točkah pa se načina razhajata.

V državah, kjer poznajo materialno pravnomočnost, izločijo najprej, kakor smo rekli, iz materialne pravnomočnosti nične akte. Druge težje napake pri aktu, ki pa ne povzročajo ničnosti, kakor n. pr. prevara, pa so razlog za obnovo. Ker pa se obnovi postopanje lahko ne samo na predlog stranke, ampak tudi uradoma, če to zahtevajo javni interesi, pomeni to, da oblastvo lahko iz razlogov obnove uradoma razveljavi te akte, to se pravi: jih izloči iz materialne pravnomočnosti.

Akti torej, ki so nični, in akti, ki imajo take napake, ki so razlog za obnovo, ne postanejo materialno pravnomočni. To izločanje aktov iz materialne pravnomočnosti bi se dalo morda označiti kot stališče zakonitosti.

K temu pride še stališče smotrnosti. Tudi akti, ki sploh nimajo napak, ali imajo samo take napake, ki nimajo vpliva na materialno pravnomočnost, se lahko razveljavijo proti odškodnini ali brez odškodnine, če to zahtevajo važni javni interesi. To razveljavljanje pa velja samo za naprej, tako da je težko reči, ali je s tem kršeno načelo materialne pravnomočnosti. Če se polaga važnost samo na nespremenljivost akta, je načelo materialne pravnomočnosti kršeno, če pa se polaga važnost tudi na to, da so z materialno pravnomočnostjo zbrisane vse morebitne napake akta, načelo ni kršeno. Zlasti ni kršeno, če se razveljavi akt proti odškodnini,

ker je to lahko samo prikrita razlastitev. Razlastitev pa nima nobene zveze z materialno pravnomočnostjo. Poleg tega je treba pomisliti, da bo večkrat dvomljivo, ali gre za „razveljavljenje“ ali pa za čisto nov akt, ki nima s prvotnim aktom nobene zveze. Kajti v teh primerih gre navadno za naprave, ki so preračunane na dolgo dobo. Če se je n. pr. dalo nekomu dovoljenje, da postavi tvornico na travniku izven mesta, pa se po dvajsetih letih pokaže, da se mora tvornica iz zdravstvenih ozirov odstraniti, ker se je med tem časom mesto tako razvilo, da stoji tvornica sredi med hišami, je vprašanje, ali se še lahko govori, da se s tem razveljavi akt, s katerim se je dalo dovoljenje.

Kjer rešujejo vprašanje spremenljivosti upravnih aktov po načelu pridobljenih pravic, je rešitev nekoliko drugačna. Ko izločijo nične akte, uvrstijo vse druge razloge, vsled katerih se akt lahko razveljavi, v eno skupino: v tej skupini so potem združene napake, ki so drugje razlog za obnovo, ter druge težje napake in drugi razlogi za razveljavljenje. Pri tem se še ponekod dela razlika med konstitutivnimi in deklarativnimi akti in se določa, da so deklarativni akti nespremenljivi, ter razlika med dovolili in ostalimi upravnimi akti in je določeno, da so dovolila vobče laže spremenljiva. Vsled določenih napak oz. razlogov se razveljavi akt za nazaj, vsled drugih za naprej, ponekod se daje za razveljavljenje iz določenih razlogov odškodnina.

Poudariti pa je treba, kar je skoro samo po sebi umevno, da poznajo več razlogov za razveljavljenje tam, kjer rešujejo vprašanje spremenljivosti po načelu pridobljenih pravic, kot pa tam, kjer priznavajo materialno pravnomočnost. Kajti materialna pravnomočnost mora po svojem bistvu skušati, da zniža na najmanjšo mero razloge, iz katerih se akt lahko razveljavi, dočim velja načelo pridobljenih pravic vendarle prvenstveno za pravice, ki so bile pridobljene s pravnimi akti. To formulirajo nekateri tako, kakor bi bila materialna pravnomočnost načelo pridobljenih pravic, načelo pridobljenih pravic pa načelo zakonitosti. Tako pravi Herrnritt:<sup>2</sup> „V nasprotju z zakonodajo, ki se je naslonila na avstrijsko in ki je označena s tem, da štiti z odločbo pridobljeno pravico tudi pri stvarni nezakonitosti v najširšem obsegu in dopušča samo izjemoma in iz važnih javnih ozirov, da se umakne pravica javnemu interesu, vidimo v novejši nemški zakonodaji nasprotno

<sup>2</sup> Das Verwaltungsverfahren, 1952, str. 121.

stališče. Objektivni zakonitosti se mora umakniti tudi pridobljena subjektivna pravica.“

Vendar je to samo videz. Ker se namreč ščitijo po načelu pridobljenih pravic, kakor smo rekli, prvenstveno pravilno pridobljene pravice, se zdi, kakor bi šlo tu za načelo zakonitosti in ne za načelo pridobljenih pravic. In ker je osnovana materialna pravnomočnost na načelu pravne stalnosti in se s tem posredno ščitijo tudi pridobljene pravice, se zdi, da gre za načelo pridobljenih pravic.

Tako tam, kjer rešujejo vprašanja spremenljivosti po načelu pridobljenih pravic, kakor tam, kjer ga rešujejo na podlagi materialne pravnomočnosti, pa smatrajo, da so akti, ki ne dajejo pravic, spremenljivi; to je logično v prvem primeru, ker posvečajo tu po naravi stvari prvenstveno ali izključno pozornost aktom, ki dajejo pravice, nelogično pa je v drugem primeru, kajti materialna pravnomočnost, ki hoče zajamčiti pravno stalnost, zahteva, da so nespremenljivi tako akti, ki dajejo pravice, kot akti, ki jih ne dajejo. Tu je zopet občutno kršena materialna pravnomočnost upravnih aktov.

Po načelu pridobljenih pravic rešujejo vprašanje deloma v Franciji zlasti pa v Nemčiji, na osnovi materialne pravnomočnosti pa v Avstriji in nekaterih drugih državah, ki so se naslonile pri reševanju tega vprašanja na Avstrijo.

(Konec prihodnjič.)

## O kaznivem dejanju zapeljevanja (§ 276 kz.).

Dr. Juraj Kulaš (Beograd).

I. Ni dvoma, da je ostal zakonodavec s tem, da je sprejel v zakonito besedilo § 276 kz. izraz „spolno neomadeževana“ kot označbo kaznivega dejanja iz tega §, nejasen. Glede na to nejasnost moramo zakonski predpis tolmačiti tako, kakor je najbolj v skladu z dejanskimi potrebami, ako iz samega besedila ne moremo izluščiti pravi smisel.

Po našem naziranju je potreba v smislu § 276 kz. za spolno omadeževanost, da je maloletna deklica trpela združitve zaradi zadostitve spolnega nagona, in pa da je ta združitve izvršena tako, da maloletna deklica postane tudi fi-

zično omadeževana.<sup>1</sup> S tem smo upoštevali spolno omadeževanost tako, da odpadejo primeri, ki sami po sebi ne spadajo semkaj, kakor n. pr. poškodba himena z operacijo ali posilstvom. Prav tako so izključeni primeri omadeževanosti, ki ne predstavljajo fizične omadeževanosti, zlasti izvršitev nečistih dejanj in pod. To posebno zbog tega, ker se taka izvršitev nečistih dejanj težko dokaže, a v veliki večini primerov nima nobene ožje zveze s psihološko omadeževanostjo maloletne deklice.

Ko pa zakon sam inkriminira zapeljevanje iz razloga, ker smatra, da maloletna deklica ne pojmuje pravega pomena izvršitve spolnega akta in njegovih posledic, se more še manj pričakovati, da bi takšna deklica spoznala važnost in pomen nečistih dejanj, ki se na njej opravijo. Poleg tega zakon ne stremi niti ne more stremeti za tem, da bi zahteval od maloletne deklice neko idealno neomadeževanost v fizičnem in psihološkem smislu. Kazenski zakonik upošteva praktične potrebe, a te zahtevajo kaznovanje zapeljivca tudi v takih primerih. Spolni gon niti pri maloletnih deklicah ne miruje, a če dajo temu gonu duška s telesno združitvijo z moškimi ter na nekakšen način z zadovoljtvijo spolnega gona izven telesne združitve odnosno naravnega spolnega akta, se ne sme takoj reči, da so omadeževane, še manj pa, da ne bi zaslužile zaščite zakona, kakršna je predvidena v § 276 kz. Naposled, kaj bi se smelo očitati maloletni deklici, ki je dovršila šele 14 let, če dovoli, da se izvrši na njej nečisto dejanje, ko ona niti sicer ne more v dovoljni meri pojmovati pomen teh dejanj. In vendar zahtevajo praktične potrebe vsekako zaščito takšnih maloletnih deklic. Slednjič je naše naziranje edino v soglasju z ljudskim pojmovanjem neomadeževanosti, ker smatra ljudstvo za omadeževano samo tisto deklico, ki se je tudi dejansko udala moškemu po svoji volji.

Kakor je razvidno, smo se približali naziranju, po katerem bi bilo označbo neomadeževanosti črtati iz tega zakonskega predpisa. Seveda bi to črtanje utegnilo roditi izvestne težkoče. Bilo bi namreč nevšečno, da bi se predpis § 276 kz. uporabljal tudi v takšnih primerih, pri katerih gre za maloletne deklice, ki se kar tako udajo moškim, ker te tako ne zaslužijo zaščite zakona, vsaj ne v tolikšni meri. Toda, kakor ustvarja označba neomadeževanosti velike komplikacije, vendar ni zadosten malo prej poudarjeni raz-

<sup>1</sup> Mogoče je namreč, da se deklica udaja iz prepričanja, da ji je treba to zaradi zdravljenja.

log, da se obdrži v zakonu, razen v najhujšem primeru, kakor ga predvidevamo z dolaj.

II. Idealni stek pa nadaljevalno kaznivo dejanje po § 276 kz. ne moreta obstojati. Deklica je namreč postala že z eno telesno združitvijo omadeževana, tako da ji pozneje nedostaja pogoj neomadeževanosti. Če gre za deklico izpod 14 let, pride do uporabe § 273 kz. Potemtakem ne more obstojati niti idealni stek po § 273 in 276 kz., ker se zahteva v § 276 kz., da je deklica že dovršila 14 let. Drugače je to n. pr. po veljavnem nem. kz., ki ne zahteva, da je deklica dovršila 14 let, temveč postavlja samo zgornjo mejo starosti, t. j. da ni še izpolnila 16 let, tako da more tu nastopiti idealni stek s § 176 t. 5 nem. kz. Pri nas bi moglo zapeljevanje deklice izpod 14 let priti do upoštevanja kot obtežujoča okolnost.

Razpravljali bomo tudi o razmerju, ki obstoji med § 276 in 277 kz. Čubinski<sup>2</sup> pravi, da je § 277 stvarno samo kvalificiran primer § 276 kz. zbog tega, ker se v enem in drugem primeru predvideva zapeljevanje spolno neomadeževane ženske osebe. Nam se to ne zdi pravilno. Spolna neomadeževanost je edina sestavina teh dveh predpisov. Ali med njima obstoji razlika in to bistvena razlika, vprav v tem, da gre v § 276 kz. za zlorabo zaupanja maloletne deklice, dočim imamo opraviti v § 277 kz. o neki grdi eksploataciji. Dalje predpostavlja § 276 kz. spolno neomadeževanost maloletne deklice, dočim more biti po § 277 kz. to tudi žena, samo da je neomadeževana (n. pr. če ni došlo do telesne družitve s soprogom). Po § 276 je kaznivo samo zapeljevanje k spoju spolovil, dočim prihaja po § 277 v poštev tudi zapeljevanje k nečistim dejanjem (oskrumbi). Razen tega mora po § 276 zapeljivec navesti maloletno deklico k temu, da se telesno z njim združi, dočim po § 277 zadostuje, ako storilec zapelje neomadeževano žensko osebo, da se telesno združi tudi s kom drugim. Slednjič predpostavlja § 276, da gre za maloletno deklico, § 277 pa se ozira tudi na polnoletne ženske osebe. Torej bi se moglo prej reči, da sta dva zakonska predpisa po temelju drugačna, kakor pa, da sta po bistvu ista.

III. Kar se tiče višine predvidene kazni, bi mogla ta, kot se razsodi iz našega predloga (na kraju članka), ostati kakor sedaj, toda z dopolnitvijo, da se zagroze posebne kazni za

<sup>2</sup> Č u b i n s k i, Zavodjenje i njegove posledice, Arhiv 1937, str. 323. V komentaru ne govori o tem, niti ne ostali naši komentatorji.

kvalificirane primere. Kolikor se namreč za kvalificirane primere predvideva težja kazen, more abstraktno določena kazen za navadne primere ostati tako kot je predvideno v § 276 kz. Ali pri vsem tem moramo naglasiti, da bi poostri-tev abstraktno odrejene kazni v § 276 mogla biti resno upo-števana tudi za navadne primere, ozirajoč se na preveliko tendenco naših sodišč v smeri preblagega kaznovanja.<sup>3</sup> Ču-binski<sup>4</sup> misli, da je kazen zapora najmanj 6 mesecev v § 276 kz. tudi za navadne primere preblaga, in pravi, da je to eden izmed „najžalostnejših predpisov“ našega kz. Mi pa menimo, da je ta kazen zadostna, ker ne smemo pozabiti, da gre pri kaznivih dejanjih zapeljevanja največ za ljudi, za katere taka kazen ni prav popolnoma neznatna. Ako bodo sodišča pravilno uporabljala zakon, dvomimo, da se zape-ljivec ob izbiri med kaznijo in ženitvijo ne bi v večini pri-merov odločil za slednje navedeno. Razen tega zapeljana deklica ne občuti vedno tako težko tega udarca, zlasti ne, če ni ostalo za njim težjih posledic (n. pr. če ni zanosila). Iz prakse pa vemo, da niti občinstvo ne sočustvuje vedno z žrtvijo, razen v posebnih primerih (večinoma pri samomoru žrtve). Iz tega razloga smatramo, da zaslužijo samo kvalifi-cirani primeri večjo zakonodavčevo pažnjo.

IV. Če sklene zapeljivec z zapeljano deklico zakon, se po našem kz. ne more preganjati za to dejanje. Pri tem se pa že ob samem zakonskem predpisu pojavljajo neka vpra-šanja, ki bi se dala rešiti na razne načine. Zato naj se pri njih zaustavimo.

Po zakonu n. pr. zadostuje, da je zapeljana deklica do-vršila 14 let, toda ni rečeno, kaj naj velja za primer, če de-klita po pozitivnih zakonih v tej dobi starosti vobče ne more stopiti v zakon. Komentatorji ne govore o tem pri-meru, dasi je zanimiv, če ne de lege lata, vsaj de lege fe-renda. De lege lata je storilec odgovoren za svoje dejanje brez ozira na to, da bodisi on, bodisi maloletna deklica ne more zbog mladosti skleniti zakon. Ko pravi zakon, „če se storilec z zavedeno deklico oženi“, sledi iz tega, ako ne pride do zakona iz kakršnega koli razloga, torej tudi zbog

<sup>3</sup> Težišče problema o odmeri kazni je, naravno, v praktični upo-rabi zakonitih predpisov po sodiščih. Ako bi prišla sodišča pod vpli-vom teorije v drugo skrajnost in bi začela izrekati prestroge kazni, bi vedla pot zopet v nepriporočljivo skrajnost. V sedajšnji situaciji pa je vendar potrebno, da zakonodavec poostri abstraktno odrejene kazni, ker je to, kar vidimo, za sedaj najboljši način, da se pobija pretirano poudarjana tendenca sodišč, da kaznujejo premilo.

<sup>4</sup> Čubinski, op. c. 323.

pravne nedopustnosti, da se sme preganjati. Pri vsem tem bi se moglo do neke mere braniti tudi nasprotno naziranje, kajti ultra posse nemo obligatur, pa se niti tu ne more zahtevati nekaj nemogočega. Če je torej zapeljivec tudi zavedel dotično deklico z obljubljanjem zakona, pa je v resnici imel namen poročiti jo, bi bilo pač nepravilno, da bi bil kaznovan. To je seveda mišljeno samo s čisto teoretičnega vidika. Raz stališče prakse bi moglo tako pojmovanje zavajati k izigravanju zakona, ker bi storilci računali s tem, da zapeljejo deklice, s katerimi se zbog pravne možnosti ne morejo oženiti. Seveda ne sme tu obveljati pravilo „ignorantia legis neminem excusat“, ker se ne vpraša po neznanju kazenskega zakonika, ampak drugih zakonov (državlanskega ali cerkvenega). Ne more se torej reči, da neznanje tega drugega zakona ne oprasča pred kazenskim zakonom. De lege ferenda sodimo, da bi bilo treba ta zakonski predpis dovesti v izvestno soglasnost z ustreznimi predpisi o poroki, tako da bi naglasilo, da se sme v takšnih primerih storilec preganjati brez ozira na to, ali je bil voljan poročiti se ali ne. Toda če zapeljana deklica medčasno doseže leta, ki so potrebna za omožitev, pa se zapeljivec z njo poroči, bi možnost pregona odpadla. V praksi se bo to redko dogajalo iz razloga, ker se preganjajo ta dejanja po predlogu, ki se sme postaviti v roku treh mesecev: torej bi prihajal v poštev samo ta trimesečni razmak dobe.

Prav tako se dogaja, da se hoče zapeljivec z zapeljano deklico poročiti, toda ta se neče. Dasi so takšni primeri v praksi precej redki, utegnejo vendarle nastopiti. Razlog za takšno postopanje zapeljanka tiči lahko v raznih okolištinah. Kolikor ima zapeljana deklica upravičenih razlogov za svoje postopanje, se more zapeljivec preganjati kazensko ne glede na to, da je zavrnila poroko, ki ji jo je ponudil. Predstavljajmo si, da je bil zapeljivec spolno okužen in da je tudi zapeljanko okužil. Tu ima upravičen razlog, da ga zavrne. Razlog za zavrnitev utegne biti tudi okolnost, da je zapeljivec neresnično prikazal zapeljanki svoje gmotno stanje ali položaj, ki ga ima v društvu, n. pr. ko je trdil, da je neki višji uradnik, pa se izkaže, da je brezposelnik ali kriminalni tip. Ravno tako pa more zapeljivec navesti, da je, recimo, uradnik s plačo 5000 din mesečno, dočim ima v resnici 2000 din mesečno, kar pa vsekakor ni zadosten razlog, da ga zapeljanka zavrne, ker se takšen razlog ne more smatrati za resen.

Podoben bo primer, če stopi zapeljana deklica v zakon z drugo osebo, a ne z zapeljivcem. V tem primeru se more



storilec preganjati samo tedaj, če se dokaže, da se z zapeljanko ni hotel oženiti.

Kar se tiče samega obetanja na strani zapeljivca, se mora le-to v vsakem konkretnem primeru posebej oceniti. Potemtakem je obetanje, ki se izkaže za resno, zadosten razlog, da se v takšnem primeru storilec ne more preganjati. Po sebi se razume, da se zapeljivec ne sme sam spraviti v položaj, da se ne more oženiti ali da je bil že prej v takšni situaciji. N. pr. oficir, ki se sploh ne sme oženiti, ali civilna oseba, ki postane po zapeljanju podoficir, pa se sklicuje na to, da se podoficir ne more ženiti.

V. Prav tako bi se moral zakonodavec v večji meri ozirati na primere, kadar gre za maloletne zapeljivce (kakor je to storila narodnosocialistična kazenskopravna komisija v Nemčiji). Pri takšnih osebah nastane vprašanje, ali so sploh sposobne pojmovati pomen zakona in v tem pogledu dajati obljubo. Res je, da se po § 27 našega kz. tak maloletnik ne sme kaznovati, ako ni mogel pojmovati naravo in pomen svojega dejanja; toda veliko vprašanje je, ali je to mogel v takšnem primeru. Končno se da za maloletnika od 15 let težko predpostavljati, da ni mogel pojmovati naravo takšnega dejanja. Še bolj čuden bi pa bil primer, če bi bil zapeljivec star recimo, 15, zapeljanka pa stara 17 let. Res da so takšni primeri redki, ali to vendar ni razlog, da se ne bi predvideli. Ni dvoma, da je treba v takšnem primeru zapeljivcu kazen olajšati, vendar bi se moralo to v zakonu izrečno poudariti. Vsekako se morejo tu sodišča okoristiti s predpisi o blažjem kaznovanju maloletnikov in storilca na ta način oprostiti vsake kazni. Kolikor bi prihajale tukaj v obzir osebe stare izpod 17 let, torej mlajši maloletniki (§ 14 kz.), morale bi se za nje uporabiti odredbe, ki so predvidene v § 28 kz. Od njih bi prihajale v poštev ukor, a eventualno odpust na preskušnjo, dočim bi prišlo nameščenje v zavodu za vzgajanje ali poboljšanje teže v kombinacijo. Ker s temi odredbami pri mlajših maloletnikih v smislu § 29 kz. niso združene nikakšne posledice, ter se smatra mlajši maloletnik tudi po prestani vzgojni odredbi za neporočenega, je naš kaz. zakonik zadosti upošteval, da očuva mlajše maloletnike pred težjimi posledicami. In vendar mislimo, da bi bilo treba vsaj osebe izpod 16 let favorizirati in predvideti, da se zoper nje sploh ne prične pregon. Vsako kazensko preganjanje zapušča namreč po naravi same stvari izvestne težje posledice, ki se poznajo na psihi maloletnika. Samo kaznivo dejanje zapeljavanja izvrše mlajši maloletniki v teh letih zelo redko ter se od njih ra-

zen tega ne more vedno pričakovati, da bi pojmovali z dovoljno resnobo pomen takšnega delovanja, kakor je spolno občevanje, najmanj pa, da bi videli v tem neko kaznivo dejanje.

Slednjič, če mlajši maloletnik zbog svoje mladosti ne more po zakonu skleniti zakonsko zvezo, tedaj prav gotovo ni nobenega razloga, uporabljati nanj katere koli kazenske funkcije. Tu bi bil mlajši maloletnik v nekem pogledu stvarno v težjem položaju kot starejše osebe; le-tem se namreč nudi možnost, da se izognejo kazenskem preganjanju s tem, da se oženijo, kar pa mlajšemu maloletniku v takih primerih iz zakonitih razlogov vobče ni mogoče.

VI. Če se ozremo na vse poudarjene okoliščine in če predstavljamo, da jih bodo sodišča v praksi razumno upoštevala, smo mnenja, da bi bilo treba § 276 kz. premeniti tako, da bi se glasil:

1. Kdor maloletno deklico, ki je izpolnila 14, a ni dovršila 16 let, ali z zlorabo zaupanja maloletne deklice, ki je izpolnila 16, a ni dovršila 18 let, ali z zlorabo zaupanja maloletne neomadeževane deklice, ki je izpolnila 18 let — pripravi do telesne združitve, se kaznuje z zaporom najmanj šest mesecev.

2. Če je maloletna deklica izpolnila 16 let, pa ni zlorabe zaupanja, se kaznuje storilec mileje.

3. Če je zapeljana deklica od tega zanosila, se kaznuje storilec s strogim zaporom najmanj šest mesecev, a s strogim zaporom najmanj enega leta, če je bilo zapeljevanje povod za samomor žrtve.

4. Preganjanje zoper storilce, ki niso dovršili 16 let, se ne započne, ako pa je zapeljana oseba starejša od zapeljivca, se šteje to zapeljivcu kot posebna olajšujoča okolnost.

5. Če se storilec z zapeljano osebo oženi, se ne kaznuje.

6. Prav tako se ne kaznuje tudi tisti storilec, ki je pokazal resno voljo, da se oženi z zapeljano osebo, če tega ni mogel storiti iz razloga, ki ga ni sam zakrivil: sem ne spada primer, kadar se zapeljana deklica ali storilec zbog zakonitih zaprek ne moreta poročiti.

7. Preganjati se začne na predlog.

Tako stiliziran zakonski predpis bi bil vsekakor znatno obširnejši in preglednejši od sedanjega predpisa § 276 kz. To izhaja v ostalem tudi iz narave stvari same, ker smo obsegli v njem nekoliko situacij, ki zahtevajo v praktičnem življenju rešitve. Tako smo napravili razbor po starosti

maloletnih deklic, ki je toliko potrebnejši, ker kažejo maloletne deklice počenši od 14. leta pa nadalje od leta do leta znatno razliko v svojih pojmovanjih o važnosti spolnega akta. To velja posebno za deklice od 14. do 16. leta v razmerju nasproti ostalim maloletnim deklicam. Poleg tega ustrezemo upravičeni zahtevi pravnega prepričanja naroda, ki zahteva za kvalificirano zapeljevanje dokaj večjo kazen za storilca, obenem pa bi se težje kaznovali storilci tudi takrat, kadar bi dajali povod za samomor, kjer se kaže ta kot težka krivda tistega, ki je to kaznivo dejanje zakrivil. Prav tako bi bilo rešeno vprašanje, kadar zapeljana deklica med tem umre, tako da zapeljivec zaradi naravnega dogodka ne more stopiti z njo v zakon, čeprav je to morda tudi najresneje hotel. Naši komentatorji v glavnem o tem nič ne govorijo. Kar se tega tiče, bi bilo treba v vsakem konkretnem primeru preiskati, ali je imel storilec resno voljo, da se hoče oženiti z zapeljanko, ali ne. Če je namreč zakon predvidel sam, da se more storilec z ženitvijo izogniti kazni, pa se je pripetilo po naključju, od zapeljivčeve volje torej neodvisno, da ne more izpolniti svojo obljubo, takrat ni razloga, da bi zapeljivca kaznovali. Takšen zapeljivec ne kaže kriminalne volje. Nasprotno pa se ne sme dovoliti, da bi bila kaznivost sicer zavisna od naravnega in naključnega dogodka, ker bi se kaznivost javljala tedaj kot nekakšna igra na srečo.

## Književna poročila.

**Degen Friderik: Menični slovarček.** Samozaložba, Maribor 1957, 128 strani, cena?

Po okoli 1200 abecedno urejenih geslih razlaga knjižica ne samo pojme meničnega prava in prometa, nego daje tudi obilo vzorcev raznih vrst menic in drugih listin in tolmači razne tujejezične menične izraze. Torej samo po sebi prav koristno in zaslužno delo, od katerega znanstvenosti ni zahtevati, ki bi pa lahko dobro služilo praksi in dijakom trgovskih šol — ko bi v njem poleg res dobrih definicij in razlag ne bilo precej hudih napak. Med te seveda ne štejem spornih in dvomljivih stvari, ki se v slovarčku niso mogle rešiti, tudi ne onih, ki so samo nekako nespretno izražene; večina pojasnil je dobrih in jasnih. Toda kaj naj rečemo takim-le izvajanjem: „alter Stil — če ima menica tak pristavek — je treba prišteti določenemu terminu dospelosti 15 dni —“ (gl. § 56 MZ.: dan izdaje se — pri oddnevnicu — preračuni na dan, ki mu ustreza v koledarju plačilnega kraja, in po tem se določi dospelost. Po „slovarčku“ bi menica, izdana 28. januarja po starem na en mesec, dospela 10. marca, po zakonu pa dospe 13. marca); — „amortizacijski rok je doba, ko traja amortizacijsko postopanje. Ta rok je določen po MZ. na 60 dni“; — „bianko akcept — je veljaven, če

je menica naknadno izpolnjena tako, kakor sta se stranki dogovorili" (in če pride menica v roke drugega, poštenega, pridobilca?); — do sledno pisec ne razlikuje „popolni“ od „izpolnjeni“ indosament: — „bivališče trasatovo je po § 1 MZ bistvena menična sestavina“, „trasatovo bivališče ni bistvena menična sestavina“ (drugo je res); — „brez stroškov“ — Ta pristavek lahko stavi — akceptant udomačene (pač „udomovljene“?) menice (tako se je učilo po starem avstrijskem men. redu,<sup>1</sup> naš § 45 akceptantu te pravice ne daje za noben primer); — „cessio legis — odstop, ki se je izvršil zakonskim (sodnijskim potem ali z razsodbo“; — „čas obtoka menice — pri vpoglednicah — lahko vsak čas prezentiramo, moramo pa — po MZ tekem dveh let — pri povpoglednicah moramo — v 6 mesecih od dneva izdaje“ (gl. §§ 22, 32 MZ); — „čas protesta menice, protest zbog neizpolnitve kake menične obveznosti je treba dvigniti na dan odklonitve ali pa na enega izmed delavnikov, ki prideta takoj za njim“, (ta dva delavnika veljata le za protest zbog neplačila, pri drugih je čas različen); — „časten akcept — V tem akceptu je treba zabeležiti, za čigavo čast je dan, če se to ne stori, se smatra, da je dan za trasatovo čast“ (gl. § 56, najbrž usodna tiskovna pomota, gotovo pa to m. kajti: „časten plačnik oseba, ki je plačala v korist meničnega zavezanca (trasata)“,<sup>2</sup> (trasatova čast pa sploh ni prizadeta, saj ni menični zavezanec); „črtan akcept — MZ pravi, da se dan akcept ne more preklicati (tedaj tudi ne prečrtati), kajti akceptant ostane vseeno zavezan“ (tako se je učilo po avstr. m. z., glej pa naš § 28); — „dan izdaje menice — dalje se ravna po dnevu izdaje čas prezentacije pri povpoglednicah (60 dni) ter čas predložitve v plačilo pri vpoglednicah (2 leti) (60 dni je povsem napačno, 2 leti po avstr. m. r.); — domicilirana menica je menica, ki je plačljiva v nekem drugem mestu, kakor je bivališče trasatovo in navadno pri neki drugi osebi. Menico lahko domicilirata trasant ali trasat“ (prvo je veljalo po avstr. m. z., drugo je, kar se tiče trasata, sploh napak; ker pisec plačilno mesto istoveti s plačilnim krajem, ni razločil primerov §§ 4, 26 odst. 1 in odst. 2, pojem domicila pa je po § 4 sploh drugače): „excessus mandati — zastopnik, ki je prekoračil meje svojega pooblastila, je menično pravno zavezan za oni del obveze, ki izvira iz prekoračenja pooblastila“ (po § 8 je zavezan za celo menično vsoto); — „indosament za zastavo — Tak indosament velja za pooblastilni“ (§ 18 MZ veli drugače); — „intervencijski protest je protest, v katerem se potrjuje intervencija —“ (tako po avstr. m. r., naš zakon pozitivnega intervencijskega protesta ne pozna in ne zahteva); — „kolektivne menice so menice, pri katerih sta dva ali več remitentov. — Taka menica je po MZ neveljavna“ (MZ, vprašanja izrečno ne rešuje, uči se navadno baš nasprotno od pisca); — „kompetenca sodišč za menične spore, do zneska 10.000 din so pristojna sreska sodišča“ (12.000 din); — „korekture pri menicah so dovoljene le v soglasju s prizadetimi osebami, če pa tako soglasje ni bilo doseženo, napravijo — menico neveljavno“ (in § 69 MZ?); — v obrazcu lastne menice izraz „za to prvo menico“ moti, pri lastni menici zakon ne priznava duplikatov; — „mala fide je kdo pridobil menico, če mu je bila indosirana od osebe, ki ni bila pravi lastnik ali pa, da jo je sam pridobil nepoštenim potom“ (prvo je povsem napačno); — „materialna menična strogo obstoja v strogem sodnijskem postopku; menični dolžnik ne more uporabljati napram meničnemu upniku nobenih zasebnih prigovorov, nego

<sup>1</sup> ki pa v Avstriji tudi že par let ne velja več.

<sup>2</sup> Podčrtaval sem jaz.

le ugovore, ki izvirajo iz menice same“, „materialno legitimiran — je oni, ki sme izvrševati vse menične pravice; materialno pa je oni legitimiran, ki je formalno legitimiran“ (kar čudno, koliko napačnega, ko pisec formalno men. strogost in formalno legitimacijo pojasnjuje pravilno); — „menična nesposobnost — menice, v katerih so obveze menično nesposobnih ljudi, so neveljavne“ (kaj pa § 7 MZ?); — „menična strogost — formalna — obstoja v hitrem in kratkem meničnem procesu, a materialna v strogem sodnijskem postopku“; — „menična zamuda — Pa tudi akceptant postane prost zaveze, če ni predložil menični upnik menice v plačilo domiciliatu, ki je na menici naveden“ (avstr. m. r., ne pa naš zakon); — „menični prigovori — morajo biti razvidni iz menice same, drugače so neveljavni (!)“ — „mladoletni — otroci do 7. leta se niti po zastopniku ne morejo meničnopravno zavezovati“ (vsaj nerodno rečeno); — „modificiran akcept“ je piscu isto kar pogojen akcept (mnogo preozko); — „nedelja, menica zapadla v nedeljo, se ne sme predložiti ta dan, nego drugi delovni dan“; — „odsotnostni protest — če je kaka oseba stalno odsotna in je ni mogoče najti (vetrovni protest) (pač „protest v veter“, „v zrak“ in protest „ob steno“); — „ordrske listine — ki so prenosljive v vsakem slučaju, pa tudi, če nimajo ordrske klavzule“; — „pogojen akcept — je veljaven, pogoj se smatra za nezapisan“ (veljaven je, toda kje je v zakonu rečeno, da se pogoj smatra za nezapisan? To velja edino za indosament — § 11 MZ); — „pooblaščenca (posebno prokurist) lahko stopajo v menične zaveze, če imajo tozadevno pooblastilo“ (prokuristu ga daje trg. zak., pravilno pod geslom prokurist); — pisec meša prolongacijsko menico s prolongirano menico, na kateri je prolongacijski zaznamek; — „prostovoljno posredovanje — Menični upnik lahko tako posredovanje odkloni“ (kaj pa § 60 MZ?); — „protest radi izgube menice, če je bila menica izgubljena, je dolžan indosatar dvigniti v roku dveh dni po skadenci protest radi neplačila, da si obdrži regresne pravice“ (§ 91 odst. 1. MZ to menda ni, kaj drugega pa celo ne); — „protest zoper avalista, če odkloni avalist plačilo menice, dvignemo zoper njega protest; drugače pa je avalist zavezan brez plačila“ (nerazumljivo, protesta zoper avalista ni treba); — pod geslom „razlika med menico in zadolžnico“ pisec ne omenja lastne menice; — pisec govori na več mestih o regresu za varnost („sigurnostni regres“), pod geslom „regres pred dospelkom“ pravi, da obstoja v tem, da zahteva menični lastnik „varnost (kavcijo)“, pod geslom „regresna vsota“ pa pravilno, da se od te regresne vsote pred dospelkom odbije diskont; kakor da se pisec ne more otresti regresa za varnost po avstr. m. r., ki ga naš zakon ne pozna; — „resignacija“ je „cesija, odstop“; — „returna“ menica je „navadno“ vpoglednica (po § 51 MZ se mora glasiti na vpogled); — rubež je piscu izvršba, kar brez pojasnila; — „tožba radi neupravičene obogatitve“ zastara piscu „šele po tridesetih letih“, § 85 MZ je zadovoljen s tremi leti; — pod geslom „trasantova dolžnost“ je rečeno, da je trasant zavezan plačati menico, „če ne plača akceptant in indosanti“ (pravilno pa pod geslom „zaveza trasantova“, toda tu je napačno rečeno, da „jamči pa vsekakor za sprejem menice“; tako je bilo po avstr. m. r., pri nas gl. § 9, odst. 2. MZ); — „uradne ure“ so isto kar „poslovni čas“; — „vetrovni protest — takrat, če po ponovnem iskanju ne moremo najti meničnega dolžnika“ (§ 71, odst. 2. drugače); — za „vložitvev menične tožbe“ zoper akceptanta zahteva pisec protest, zakon ne; — pri pojasnilih pod geslom „zahteve lastnika protestirane menice“ se zdi, da pisec ni imel pred očmi določbe § 27, odst. 2; — pri „zastarelih rokih“ bi bilo pač povedati, odklej teče zastaranje v korist

regresnim zavezancem; — „zastaranje akceptantove zaveze, ta zaveza preneha po treh letih od dneva dospelka po MZ, po ODZ pa šele po tridesetih letih, pač pa mora biti zato podan stvaren vzrok“ (nerazumljivo); — vpoglednica zastara piscu „po dveh letih od dneva izdaje“; kje je to rečeno? — „zaveza častnega akceptanta — zavezan pa je kakor akceptant“; drugače § 57, odst. 1., MZ; učilo pa se je tako po avstr. m. r.; — med „sekundarnimi“ meničnimi zavezanci so izpuščeni trasant, avalist in akceptanti za čast.

Nisem navedel vsega, mislim pa, da zadosti. Za šolanega pravnika ni nevarnosti. Za naše trgovske šole, kolikor vem, ni tiskanega učbenika na temelju sedanjega meničnega zakona. Kuder žal ni priredil tretje izdaje. Ta knjižica učbenika ne more nadomeščati, pa tudi za vademekum ali repetitorij pred izpiti ne bi smela služiti dijakom trg. šol, še manj dijakom pravnikom. Pisec je dobro orientiran v prometu z menicami, privzeti bi bil moral še pravnika. Ob večji pravni literaturi bi se preko pojava, kakor je ta, lahko prešlo molče. V naših razmerah bi to bilo napačno. Povedati je trebalo resnico, da se ne razpase nekaka pseudopravna literatura in trebalo je neugodne trditve utemeljiti, to sme zahtevati pisec.

M. Škerlj.

**Dr. Werk Hugo: Teoretsko-praktični priručnik jugoslavenskog građanskog parničnog prava. Drugi deo: Izvršni postupak u teoriji i praksi.** Vlastito izdanje. Zagreb 1938. Str. 688. Din 275.—

Jugoslovanska književnost zaznamuje v zadnjem času štiri dela o izvršilnem pravu: veliki sistem izvršilnega postopka od B. Blagojevića, krajši pregled S. Zuglie v sistemu nepravdnih postopnikov, na široko zasnovani komentar Matijevića in Čulinovića (že omenjen v tem časopisu) in slednjič naznanjeno delo. To se razlikuje od vseh drugih po tem, da hoče prikazati izvršilno pravo na podlagi praktičnega poteka konkretnega izvršilnega postopka, da pričinja z razlago izvršilnih norm na podlagi prve vloge v vsakem izvršilnem postopku, s pomočjo izvršilnega predloga. Razpravljanje tvarine, ki naj se obdelava, se zato ne pričinja z občimi razmotrivanji, marveč najprvo s pregledom taksnih predpisov, nato z določbami o vlogah v izvršilnem postopku, nakar slede predpisi o siromskem pravu. Nato so obdelani predpisi, ki uravnavajo vsebino izvršilnih predlogov in končno rešitev o njih po dovolilnem in izvršilnem sodišču. Na ta način seznanja pisec čitatelja polagoma z besedo in priobčitvijo primernega obrazca z vsebino vsega splošnega dela izvršilnega zakona. Prikaz ostalih delov knjige je več ali manj sličen, vselej pa uvaja pisec v tvarino posameznih načinov izvršbe s krajšim sistematičnim pregledom. Najpogostejši načini izvršbe so na ta način precej obširno obdelani, pridanih jim je veliko število obrazcev, v celem 153, ki kažejo tako delovanje strank kakor drugih udeležencev in sodišča v izvršilnem postopku, dočim so malo krajše obdelana poglavja o izvršbi na nedonarne imovinske pravice, v ostvarjanje nedelnarnih zahtevkov, v zavarovanje in začasne odredbe.

Prikaz temelji na zamisli, naj dobi praktik, ki se ne utegne poučiti o novem izvršilnem pravu po sistematičnem delu, v roke pripomoček, ki ga bo informiral za konkretni primer hitro in zanesljivo o tem, kaj naj napravi, pa naj mu nudi razen tega še tudi potrebno teoretično podlago. Ker se pa sicer abstraktnemu obdelovanju tvarine ni moči ogniti, menimo, da ima način, kakor si ga je izbral naš pisec, pomen za pravnika, ki je že poučen na splošno o procesnem in izvršilnem pravu, zlasti o prej veljavnem, in katerega hoče sedaj uvesti v novo izvršilno pravo s pomočjo prakse same. Ne dvomimo, da je pisec s to nalogo vseskozi uspel, njegov priručnik je v tem pogledu odlično delo.

Toda motil bi se, kdor bi menil, da se omejuje, pisec zgolj na praktično stran. To bi bilo pri njem, kot edinemu piscu sistema nekdam pri nas veljavnega izvršilnega prava tudi izključeno. Knjiga ne nudi samo dovolj praktičnih migljajev, ampak je obenem tudi teoretični priručnik, ki pri vseh važnejših vprašanih noče pokazati samo, kaj naj se v danem primeru stori, marveč tudi pojasni, zakaj je temu tako. V knjigo so privzeta za to tudi več ali manj obširna teoretična razmotrivanja ter pogledi na drugačno reševanje izvršilnih problemov po drugih piscih in tudi na tuje zakonodaje. V tem pogledu je zlasti pohvalno omeniti, da se pisec ne ozira samo na večja dela o izvršilnem pravu, marveč tudi na krajše razprave. Od teoretičnih razmotrivanj naj navedemo samo nekaj primerov.

S pogledom na zadevno literaturo izvaja pisec na str. 103, da tožba po § 15 ip. navzlic besedilu zakona ne more biti ugotovljena, ker bi šlo sicer za ugotovitev činjenice, kar je tuje § 323 cpp. Nasprotno trdijo Zuglia (11) in Blagojević (153), kratko pozivaje se na § 323 cpp. ter Matijević-Čulinović (I 46), da gre za dopolnitev izvršilnega naslova v določenem pravcu, torej za ugotovitev tožbo. Avtorjevo naziranje bi bilo podprto za nemško pravo, kjer se toži naravnost na prepis izvršilne klavzule. Na str. 126 se izvaja, po našem pravilno, da gre pri opozicijski tožbi nato, da se odvzame izvršilnemu naslovu izvršljivost. V tem ga podpira Blagojević (286), samo za nedopustnost izvršbe se izjavljajo Goršič (144), Matijević-Čulinović (61) in Zuglia (80). Piščevemu naziranju, da zastavni upniki do naroka o razdelitvi upravnih donosov pri prisilni upravi sploh ne sodelujejo (269) se navzlic tehtnemu utemeljevanju ne moremo pridružiti, kakor so drugega naziranja tudi Goršič (235), Blagojević (458), Matijević-Čulinović (122), in Zuglia (99). Spor o tem, ali res ni dolžnost sodišča, najti pri izvršbi na terjatev, ki gre zoper javnopravno telo (615), oblastvo, ki odredi izplačilo, bi rešili tako, da ne škodi predlogu, ako je to oblastvo sodišču znano. Označbo tega oblastva po službeni dolžnosti nalagajo sodišču Goršič (448) in Matijević-Čulinović (274). Edini izmed vseh komentatorjev se je lotil Werk tudi vprašanja delibacijskega postopka. Žal se pri tem ni oziral na odl. Sl. Pr. II: 390. Glede na to odločbo in na izvajanja Neumanna-Lichblaua (344) ter Weissa v istem komentarju (1400, 1404, 1408) bi morda pisec menjal svoje naziranje, da se zahteva v razmerju z Italijo tudi pri nas delibacijski postopek, ker ga odklanjata ali ne izvajata ob enakem besedilu pravnomočne pogodbe ne Avstrija ne Čehoslovaška. Naziranje, da velja tudi v razmerju nasproti Čehoslovaški delibacijski postopek, pa sploh nima opore v pogodbi. V njej je rečeno le, da mora sodišče na podlagi poslanih spisov v 30 dneh ustanoviti, ali so podane zahteve za dovolitev in izvedbo izvršbe, da sme sodišče poprej zaslišati zavezanca (čl. 41) in da se izvršba in izvedba izvršbe dovoljujeta po predpisih zaprosene države (čl. 40). K temu naj se primerjajo še odločni očitki Weissa, češ da izvajajo jugoslovanska sodišča nekakšen delibacijski postopek, ki ga pravnomočna pogodba ne pozna. To je potrebno omeniti zato, ker so sodišča zbog konservativnosti v uporabi prava sploh zelo naklonjena temu, da razlagajo zakone še nadalje v smislu starih, ne več veljavnih predpisov, in ustvarjajo s tem tolmačenje, ki v novem pravu nima podlage.

Teh par opazk smo pridali edino zato, da pokažemo na bogato vsebino knjige, ki bi je sicer za naslovom menda ne pričakovali. Kljub popolnoma praktični zamisli, nudi čitatelju obilo teoretičnega razglabljanja. Vse pa je podano v tistem jasnem in lahko umljivem slogu, ki sploh diči pisatelja.

Dr. Rudolf Sajovic.

**Block Martin: Zigeuner. Ihr Leben und ihre Seele, dargestellt auf Grund eigener Reisen und Forschungen mit 99 Abbildungen auf 64 Kunstdrucktafeln.** Bibliographisches Institut A. G. in Leipzig. 1956. — Strani 220.

Knjiga je zajemljivo pisana po vsebini in se gladko čita po slogu. Tudi slovenskim kriminalistom bo dobro došla pomoč za študij ciganov. Zlasti se v njej razpravljajo vprašanja splošnega značaja, kot indijsko poreklo ciganov, njih številčnost in porazdelitev po državah Evrope in Amerike, značajne poteze, bivališča, navade in razvade, vraže in pod. Obžalovati moramo, da se pisatelj ni oziral v večji meri na književnost, ki bi mu osvetlila pomen študija ciganov glede kazenskega pravosodja. Šestdeset avtorjev del o ciganih navaja kot vire svojih informacij, med njimi edinega Slovenca Frana pl. Miklošiča in edinega Srba Tihomila Gjorgjevića. Nikjer pa ne zaznamuje dela „Hans Gross: Handbuch für den Untersuchungsrichter“, v katerem je Gross na osnovi svojih opazovanj in poročil našega Ivana Kavčnika naslikal vprav naše cigane mojstrski, pa tako pravilno, da bi moral prav vsak čas kazenski sodnik, pa tudi varnostni organ tista izvajanja od stavka do stavka poznati. Block pravi, da so še danes pravi cigani tisti, ki živijo nomadsko vzhodno od črte: Zagreb-Budapešta-Krakovo-Leningrad; pa se malce moti. Tudi naša Slovenija ima prave cigane z vsemi značilnimi lastnostmi. Nedavno se je pisec teh vrstic vozil z večernim vlakom od Novega mesta do Ljubljane. V voz sta vstopila v Novem mestu dva cigana. Starejši obeh je še pred Mirno pečjo, pa kmalu za Svete Ane tunelom iz vagona po dvakrat zaukal v hosto, kjer kampirajo stalno cigani. Tema je bila tam kakor v rogu. V Ponikvah je čakalo nemara dvanajst ciganov na tovariša, ki sta tam izstopila. Čisto jasno je bilo vsem potnikom v vagonu, da sta cigana dajala z ukanjem signal za zbiranje, pač po prejšnjem dogovoru. Ali niso to pristni cigani, dasi živijo zapadno od črte, ki jo postavlja Block? Sploh kaže Blockovo delo, da se spozna njen avtor največ pri ciganih Rumunije in Ogrske, kjer jih je pač na licu mesta študiral, o jugoslovanskih ciganih pa ne ve mnogo povedati. Zato pa neke vrste črtice, ki jih prinaša Block, soglašajo s potezami pri naših ciganih, druge pa ne. Res je n. pr. pisec teh vrst v svoji praksi spoznal resničnost Blockove trditve (str. 187.), da cigan brez pomisleka prosi svojega boga, naj mu pomaga pri tatvini; nič res pa ni, da cigani zagrešijo samo male zločine in da so v bistvu veliki strahopetci. Čisto narobe: Najhujše delikte so dolenski cigani zakrivali, večkrat so sodili porotniki umore in razbojništva ciganov. Cigan Simon Held je bil l. 1901 obešen! Block omenja vražo „grumus merdae“ (človeško blato, spuščeno na kraju tatvine, obvaruje dotlej, da se shladi, pred izsleditvijo storilca), nič pa ne piše o tem, da cigan zveže pri tatvini kljuko in vrata z vrvjo, da se v sobo ne more tako hitro priti od zunaj. V okviru tega prikaza ni, da bi navajali še druge momente, ki spadajo v kriminalno psihologijo ali kriminalistiko. Samo to naj še omenimo, da pripisuje Block ciganskim dekletom veliko spolno sramežljivost, vsem ciganom pa silen strah pred ciganskimi mrličji; saj cigani celo voz, na katerem je cigan umrl, zažgo. Vsekakor bi s tem prikazom dali radi pobude, da bi se gradivo, ki sta ga zbrala Hans Gross in Ivan Kavčnik, podvrglo reviziji v tem pogledu, ali velja še za današnje čase, in pa ali se ujema z Blockovimi izvajanjem. **Dr. Metod Dolenc.**

**Index interpolationum, quae in Justiniani Digestis inesse dicuntur,** editonem a Ludovico Mitteis inchoatam, ab aliis viris doctis perfectam ope Litterarum Academiae Borussicae, Litterarum Societatis Saxonicae, Societatis Studiis Germaniae sustentandis adiuti curave-



runt... Ernestus Levy, Ernestus Rabel, Tomus III. ad libros Digestorum XXXVI-L pertinens, Weimar, H. Böhlau Nachf. 1935. XVI str. + 600 stolpcev. 4<sup>o</sup>. RM 35.— (oz. znižana inoz. cena RM 24.75).

Rimsko pravo, kakor ga spoznavamo zlasti iz Justinijanovih digest, ni več čisto klasično pravo. To je tudi razumljivo. Odlomkov iz vsaj tristo let starih pravnških spisov, iz katerih naj bi bil sestavljen novi zakonik, ni bilo vedno mogoče doslovno prevzeti (nasprotja med posameznimi pravniki; ponavljanja!), ampak jih je bilo treba spremeniti: interpolirati. Ugotavljanje, kaj je bilo interpolirano, in s tem izluščenje klasičnega prava iz Justinijanovih digest, je osrednji problem moderne rimskopravne vede. Ker se je število interpolacij, ki so bile v zadnjih desetletjih odkrite ali vsaj domnevane, vedno bolj večalo, je za uspešno znanstveno raziskovanje postalo neobhodno potrebno, zbrati vse doslej domnevane interpolacije. Pobudo za sestavo takega seznama je dal pokojni slavni romanist Ludovik Mitteis l. 1909, po njegovi smrti (1921) sta njegovo delo nadaljevala in z navedenim zvezkom dovršila njegova učenca profesorja Levy in Rabel. Delo Index interpolationum je v letih 1929—1935 izšlo v treh zvezkih in že v enem dodatnem zvezku.

Ogromno delo je sestavljeno tako, da je pri vsakem digestnem fragmentu (ev. paragrafu fragmenta), o katerem je bil v literaturi izražen kak dvom, povedano, kdo je domneval, da je dotično mesto interpolirano in v katerem obsegu. Navedene so tudi morebitne rekonstrukcije prvotnega klasičnega teksta. Prav tako citira Index tudi ugovore, ki so se v literaturi že pojavili zoper izražene interpolacijske domneve. Pri tem pa Index samo registrira vsa izražena različna mnenja, o njih utemeljenosti ne zavzema sam nobenega stališča. Ravno v tej objektivni registraciji je izreden pomen tega zares monumentalnega dela. Moderni romanisti, ki se bavi s klasičnim pravom, najde tu lepo zbrana najrazličnejša naziranja, ki so bila izražena kjer koli v moderni mnogojezični romanistični literaturi. Index interpolationum mu ne bo le nepogrešljiv delovni pripomoček pri ugotavljanju interpolacij, ampak mu bo zelo dragocen, zares edinstven vodnik po svetovni moderni romanistični literaturi.

S svojim izčrpnim pregledom doslej domnevanih interpolacij bo Index interpolationum olajšal izpopolnitev, pa tudi kritično revizijo dosedanjih dognanj in bo tako odločilno pospeševal dovršitev rekonstrukcije klasičnega prava iz Justinijanove kodifikacije. Brez pretiravanja lahko trdimo, da je izdaja tega dela dogodek, ki ga lahko vzporejamo z monumentalnima Lenelovima rekonstrukcijama civilnega (Palinogenesia iuris civilis, 1889) in honorarnega (Edictum perpetuum, 1927) prava.

Dr. Viktor Korošec.

Dr. Vladislavjević Milan: Državnopravni položaj Hrvatske u okviru habsburške monarhije. 10. zv. Biblioteke „Politika i društvo“, Beograd, 1937, str. 78 male 8<sup>o</sup>.

V Beogradu so osnovali zbirko mesečno izhajajočih informativnih knjižic o raznih aktualnih političnih in družbenih problemih pod imenom: Biblioteka „Politika i društvo“ (francusko-srpska knjižara, A. M. Popović). Namen ji je, obravnavati posamezna vprašanja kratko, precizno, poljudno in vendar povsem strokovno, za kar že jamči uredniški odbor. Sestavljajo ga profesorji beogradske univerze, gg. dr. Mihajlo Ilić, dr. Milan Zujović in dr. Božidar S. Marković. 10. zvezek te zbirke je napisal dr. Vladislavjević, profesor za ustavno pravo in teorijo o državi na pravni fakulteti v Subotici. Predmet njegove razprave zasluzi gotovo zanimanje prav sedaj, ko je takozvano hrvatsko vprašanje v ospredju naših notranje političnih problemov.

Pisec je obdelal državnopravni položaj Hrvatske v okviru habsburške monarhije vseskozi stvarno, opirajoč se v enaki meri na ugodne pozitivno pravne določbe in na dejansko razmerje politične vplivnosti in premoči, obstoječe v razmerju kraljevine Ogrske napram Hrvatski. Razprava se deli na dva dela. Prvi, pretežni del, seznanja podprt z zgodovinskimi podatki s poreklom skupnosti Ogrske in Hrvatske, obravnava nastanek hrvatsko-ogrsko pogodbe z l. 1868 in podaja na njeni osnovi skupno z avstro-ogrsko pogodbo z l. 1867, kolikor prihaja za to v pošte, položaj Hrvatske napram kroni in Avstriji, njen odnos z Ogrsko in končno obseg hrvatske avtonomije. V odstavku, ki je odmerjen političnemu življenju na Hrvatskem, daje pisec tudi kratek in pregleden oris hrvatskih političnih strankarskih formacij in njihovih stremeljenj. Drugi del je posvečen sporu o hrvatski državnosti. Obravnava madžarsko in hrvatsko stališče o tem vprašanju, seznanja na kratko z nekaterimi zadevnimi strokovnimi mnenji znanih, ne neposredno interesiranih tujerodnih državoslovcev in daje piščeve lastne zaključke. Opomba na koncu razprave daje obširen slovstven pregled o predmetu.

Okvir tega prikaza ne dopušča, da bi se spuščali po piščevih navajanjih v razlago položaja Hrvatske, določenega po pozitivnem državnem pravu. Pisec je to nalogo odlično rešil. Zaradi popolnosti bi bil lahko še navedel, kako je bila izvedena popolna avtonomija v sodni instančni poti (najvišje sodišče kr. stol sedmorice v Zagrebu) in morda tudi še kakšen poseben položaj je uživala honvedska distriktna komanda v Zagrebu. Pod njo so spadali honvedski vojaki iz Hrvatske-Slavonije. Imela je en konjeniški in štiri pehotne polke. Podrejena je bila organizacijsko skupnemu honvedskemu ministru, službeni jezik ji je bil hrvatski, njena zastava je bila hrvatska trobojnica (rdeča-bela-modra) s skupnim grbom. Madžari so seveda ta skupni grb imenovali veliki ogrski grb z razliko od malega, ki je predstavljal samo matično deželo kraljevino Ogrsko. Skupni grb pa je imel poleg malega še grbe kraljevine Hrvatske-Slavonije-Dalmacije, zgodovinski grb Erdeljske in grb mesta Reke, ki je bila „separatum sacrae regni coronae adnexum corpus“.

Pisec odklanja madžarsko mnenje, po katerem bi bila Hrvatska zgolj ogrska provinca s široko avtonomijo, a tudi hrvatskemu mnenju, da gre Hrvatski značaj države, ki je z Ogrsko le v državni zvezi, opredeljivi kot realna unija, se ne pridružuje, ker se mu zde osnove tega mnenja preveč logično-formalistične. On pravilno sega po jedru stvari, katerega tvori vprašanje, kaj je Hrvatska z pogodbo dobila. Res je, da je bila priznana v nekem ožjem smislu kot politična nacija (teritorialna integriteta, jezik, zastava, grb) in da je bila njena avtonomna oblast pravno zajamčena tako, da bi se mogla spremeniti samo s pristankom Hrvatske. Zato jo je mogoče pod določenimi vidiki smatrati v okviru habsburške monarhije za državo. Vendar bi bila to država bolj v formalnem kakor v stvarnem smislu, kajti Hrvatski so brezdvomno manjkale bistvene lastnosti stvarne državnosti. — Hrvatska avtonomna oblast je bila dejansko pod kontrolo ogrske avtonomne oblasti. Skupna vlada je bila v resnici ogrska vlada, ban kot šef hrvatske vlade je bil postavljen na predlog skupnega ministrskega predsednika, ki je bil obenem ogrski ministrski predsednik. Isto velja za hrvatskega ministra v skupni vladi, ki je služil kot zvezni član avtonomne hrvatske oblasti (čije glavna politična organa sta bila hrvatski sabor in hrvatska vlada) s krono. Tudi on je bil dejansko član ogrske vlade in za svoje ravnanje pravno in politično odgovoren ogrskemu parlamentu. Tako je bilo nujno, da sta hrvatski minister in ban ščitila

ogrške interese napram hrvatskim. S tem je postala Hrvatska odvisna od vlade, ki je bila prav za prav ogrska avtonomna vlada. Hrvatska državna suverenost je bila pri skupnih organih, pri teh pa ni imela odločujočega vpliva. Doma v njeni avtonomni oblasti jo je nadzorovala ogrska vlada, v skupnih zadevah pa je bila enostavno majorizirana (predvsem v skupnem parlamentu). Ogrska je končno izigravala pogodbo po svoji volji, ker Hrvatska ni imela zakonitih sredstev proti njenim kršitvam. Tako je prišlo do tega, da se vsebina hrvatske avtonomije ni ravnala po nagodbi, temveč po tem, kakor jo je določala Ogrska. Vprašanje je zato, kako bi se bil razvijal nadaljni položaj Hrvatske pod nagodbo, če upoštevamo, da so se za njenega dejanskega trajanja prilike za Hrvatsko slabšale vsled splošno naraščajoče mađarizacije.

Kakor koli pa je izpadla državoslovna kategorizacija Hrvatske v okviru habsburške monarhije pri raznih strokovnjakih (Jellinek, Hatschek; dežela z obširno avtonomijo, državni fragment; Ulbrich: unio realis inaequalis; Le Fur, Bidermann, Digović: zvezna državnica; Pliverić, Polić, Kadlec, Stein: samostojna država v pravi realni uniji), gotovo je, da je Hrvatska imela čisto svojstven položaj, katerega bi posebno osvetlila primerjava s položajem katere od dežel avstrijske polovice, ki so bile zastopane v avstrijskem Reichsratu. Tudi je poznavanje tega položaja in raznih njegovih vsebinskih detajlov še danes velike koristi za pravilno razumevanje, a tudi pravično ocenjanje dalekosežnosti marsikatere današnje hrvatske zahteve. Zato je prišla *Vlada* s *v l e v i č e v a* knjiga vprav v pravem času in bo vsakomur, ki je željan objektivne podučnosti v naši ustavni in politični zgodovini, koristno in prijetno štivo.

Dr. Gorazd Kušej.

**Dr. Godina Dionis:** *Trgovački zakon za Kraljevinu Jugoslaviju.* Štamparija Svetlost, Beograd, 1937. Str. 485.

V knjigi je odtisnjeno besedilo trgovskega zakona s kratkim uvodom, v katerem je opisano današnje zakonsko stanje na področju trgovskega prava, delo na zenačenju in kodifikaciji tega prava s splošnimi pripombami o vsebini zakona samega. Važnost te izdaje je v tem, da prinaša pri posameznih §§ obrazložitev, s katero je ministrstvo pravde predlog zakona pojasnjevalo in utemeljilo. Zbog tega bo knjiga dobro služila pri prvi uporabi zakona v praksi. Pridejan ji je pregleden stvarni register.

**Dr. Škerlj Milan:** *Trgovinski zakon kraljevine Jugoslavije.* Tiskarna Merkur, Ljubljana, 1938, Str. 332.

To je slovenski prevod novega trgovskega zakona. Za točnost prevoda jamči najbolj ime prevajalca in obenem glavnega urednika novega zakona samega, dr. M. Škerlja. V zakon sam uvaja krajši uvod, v katerem opozarja prireditelj na bistvene spremembe nasproti našemu doslej veljavnemu trgovskemu zakonu, zaključuje pa knjigo izčrpno in pregledno stvarno kazalo, izdelano do najmanjše podrobnosti. Knjiga se zato slovenskim praktikom priporoča kot neobhodno potreben pripomoček, zlasti tudi kot uvod v terminologijo zakona.

**Dr. Žilić Franjo — dr. Šantek Miroslav:** *Zakon o izvršenju i obezbedjenju.* Pravna biblioteka 1. svezak. Hrvatska književna naklada. Zagreb, 1938. Str. 606. Din 80.—.

Uvodni zakon in izvršilni postopnik, ki tvorita glavno vsebino te knjige, sta tekstno zelo vestno pregledana. Pripombe, pridejane posameznim §§, kažejo na ustrezne določbe avstrijskega i. r. in prinašajo odločbe avstrijskega vrhovnega sodišča in stola sedmorce odd. B v Zagrebu, tako je slika pravosodstva te zakonske materije popolna. V dodatku so natisnjeni posebni izvršilni predpisi, tičeji se izvršilnih

privilegijev naših denarnih zavodov, upravne in davčne izvršbe ter končno mednarodne pravne pomoči. Stvarno kazalo je sestavljeno zelo pregledno..

**Dr. Andrejka Rudolf:** O zaposlitvi pravnega naraščaja. Pos. odtis iz Spomenice za pravniški kongres v Novem Sadu. Str. 10.

**Dr. Bajić Stojan:** Izvršba na prejemke iz zasebnega službenega razmerja. Pos. odtis iz Pravosudja 1958, št. 1—2. Str. 8.

**Dr. Blagojević Vidan:** Istraživanje materijalne istine u parničnom i vanparničnom postupku. Geca Kon. Beograd. 1958. Str. 76.

**Dr. Blagojević V.:** Kakav značaj ima odredba o ugovoru o zakupu sa javnim vlastima da se zakupno dobro po isteku zakupa ima vratiti u primljenom stanju. Pos. odtis iz Pravosudja 1957, št. 9—10. Str. 15.

**Dr. Metod Dolenc:** Industrijska špijunaža u našem zakonodavstvu. Pos. odtis iz Arhiva, 1958, št. 1—2. Str. 6.

**Dr. Dolenc Metod:** O poreklu svobodnjakov. Pos. odtis iz Časopisa za zgodovino in narodopisje. Maribor. XXXI. Str. 116—126.

**Dr. Dolenc Metod:** Uslovna osuda i rehabilitacija. Pos. odtis iz Pravosudja, 1958, Beograd. Str. 8.

**Dr. Köstl Janko:** O potrebi kodifikacije delovnega prava. Pos. odtis iz Spomenice za pravniški kongres v Novem Sadu. Str. 12.

**Dr. Kulaš Juraj:** Zakonitost službene radnje kao element krivičnog dela. Pos. odtis iz Pravosudja 1958, str. 15.

**Dr. Lapajne Stanko:** Nepravilnost določbe § 697 predosnove. Pos. odtis iz Pravosudja 1958. Str. 5.

**Maklecov Aleksander:** Nekoliko primedaba ka Projektu zakona o istupima. Pos. odtis iz Pravosudja 1958. Str. 4.

**Dr. Matijević I. — Dr. Čulinović F.:** Komentar zakona o izvršenju i obezbeđenju. II. knjiga, 4. i 5. sveska. Cl. 4 do 10 Uip., Beograd Štamparija Svetlost 1958. Str. 257—496.

**Dr. Mirković Djordje:** Uklanjanje članova uprave. Pos. odtis iz Arhiva, Beograd, 1958. Str. 11.

**Dr. Mirković Djordje:** Vršenje posloводства u društvima s. o. o. Poseban odtis iz Pravosudja, Beograd, 1958. Str. 11.

**Dr. Munda Avgust:** Kazenskoppravna zaštita lovske pravice s posebnim ozirom na določbo § 322 Kz. Pos. odtis iz Pravosudja, Beograd, 1958. Str. 4.

**Dr. Perić Živojin — dr. Belić Radmilo:** Koje zakonodavne mere mogu se preporučiti za održanje nedeljivosti seljačkih poseda. Pos. odtis iz Spomenice za pravniški kongres v Novem Sadu. Beograd, 1957. Str. 14.

**Pržić Ilija:** Le problème des rapports entre le Droit Interne et le Droit International et ses discussions dans la Science Juridique Yougoslave. Beograd, pos. odtis. 1957. Str. 25.

**Pržić Ilija:** Normativna i sociološka metoda u medjunarodnom pravu. Pos. odtis iz Pravosudja. 1958. Str. 8.

**Dr. Pržić Ilija:** Univerzalnost i relativnost medjunarodnog prava. Pos. odtis iz Arhiva. 1958. Str. 4.

**Dr. Pržić Ilija:** Živojin Perić kao javno-pravni pisac. Pos. odtis iz Pravne misli. 1957. Beograd. Str. 5.

**Dr. Sajovic Rudolf:** Nekoliko napomena k odredjenju pojma štete. Pos. odtis iz Arhiva. 1958. Str. 5.

**Dr. Sajovic Rudolf:** Rassegna di Letteratura giuridica jugoslava. Anno 1952. Pos. odtis iz Bibliografia Giuridica Internazionale. Vol. I. Fasc. 4. Roma. 1957.

**Dr. Sajovic Rudolf:** Uverenje izvršnosti. Pos. odtis iz Pravosudja. Beograd. 1958. Str. 8.

Dr. Subbotić Ivan: Savremena diplomacija. Pos. odtis iz Arhiva. Beograd. 1937. Str. 16.

Dr. Škerlj Milan: Naknadne nabavke po novom trgovačkom zakonu. Pos. odtis iz Arhiva. Beograd. 1938. Str. 5.

Dr. Škerlj Milan: Mnenje k drugemu odelku drugoga dela in k tretjemu delu Predhodnega načrta državljskega zakonika za Kraljevino Jugoslavijo. Pos. odtis iz priloge Slovenskemu Pravniku. Ljubljana. 1937. i 1938. Str. 49.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv LIII, 1—2: Mitrović V.: O sedamdesetgodišnjici dr. h. c. Živojina Perića. Jovanović Sl.: Perić o vladalačkoj vlasti. Spasojević Ž.: Živojin Perić kao civilista. Tasić Dj.: Živojin Perić kao pravni filozof. Arandjelović D.: Profesor Perić i građansko procesno pravo. Novaković M.: Rad g. Perića u stranim pravnim književnostima. Bartoš M.: Stav prof. Perića u Medjunarodnom privatnom pravu. Maurović I.: Nekoliko riječi o jednoj kritici Predosnove OGZ. Pliverić M.: O riješavanju pitanja opsega naknade štete u jugoslovenskoj Predosnovi i u čehoslovačkoj Osnovi gradj. zak. Ajzner B.: Sukob pokrajinskih (lokalnih) zakona o pitanju istraživanja vanbračnog očinstva. Krbek I.: Pravna konstrukcija hrvatske kućne zadruga. Zulia S.: Par primjedbi revizijskom rekurzu po § 15 Vp. Škerlj M.: Naknadne nabavke po novom Trgovačkom zakonu. Sajović R.: Nekoliko napomena k odredjenju pojma štete. Konstantinović M.: Izvori bračnog prava. Begović M.: Karakteristike šerijatskog naslednog prava. Blagojević V.: Kratka paralela između uvodnog dela Medžela i završnog dela Bogišićevog Crnogorskog imovinskog zakonika. Mirković Dj.: Uklanjanje članova uprave. Pantelić D.: Izbor rođenog imena. Nedeljković V.: Princip prvenstva u materijalnom baštinskom pravu. Demčenko G.: Materija pravne norme. Marković B.: Pravičnost i pravni poredak. Struve P.: Sistem i jedinstvo — dva osnovna pojma opšte sociologije. Djordjević J.: Vrednost Dirkemove metode za naučnu sociologiju. Popović R.: Imperator Hadrijan i jus respondendi. Milić L.: Procesno pravo u Horacijevoj satiri I. 9. Smirnov K.: Quod principi placuit, legis habet vigorem. Solovjev A.: Izdava po srednjevekovnom srpskom pravu. Jakšić G.: Jedan sukob između I. Garašanina i M. Blaznavca, Ilić A.: Begstvo Konstantina Rodofinikina iz Srbije. Pitamic L.: Ustavno-sudska kriza u Sjedinjenim državama Amerike 1937 god. Spektorski E.: Postanak teorije o zakonodavnoj funkciji parlamenta. Jovanović D.: Ukidanje zakona. Stefanović J.: Načelo narodne suverenosti u albanskom monarhistikom ustavu od 1928 god. Ilić M.: Postavljenje profesora univerziteta bez izbora od strane univerzitetskih vlasti. Troicki S.: Da li važi u Jugoslaviji konkordat sa Srbijom od 1914 god. Kostić L.: Nezgode slepog pozajmljivanja zakonskih tekstova. Vladislavljević M.: Politička načela i Medjunarodno pravo. Popović Dj.: Položaj Medjunarodnog prava u opštoj klasifikaciji nauka. Pržić I.: Univerzalnost i relativnost Medjunarodnog prava. Radojković M.: Medjunarodni položaj Belgije. Dolenc M.: Industrijska špijunaža. Marković B.: Nevolje našeg pravosuđja. Frank S.: Opće značenje „posebnog dijela“ kaznenih zakonika. Čubinski M.: Neke osobine kriminaliteta u Jugoslaviji. Krajinjski: Simbioza različitih socialnih grupa na području poroka i kriminaliteta. Todorović M.: Kontrola nabavke i upotrebe platežnih sredstava za uvoznu trgovinu. Mirković M.: Put ekonomske nauke. Žujović M.: O jednoj teoriji poljoprivrednog razvitka. Dukanac Lj.: Nauka o finansijama na prekretnici? Lazarević A.: Mesto Radnog prava u sistemu pravnih nauka. Blagojević B.: Činjenice postanka ugovora o radu kao posebne pravne kategorije. Živković R.: Ugovor o radu i

socialno zakonodavstvo. — Bibliografija radova Živojina M. Perića. — **Branič 1:** Sedamdesetgodišnjica g. Živojina M. Perića. Živanović T.: Da li je preporučljivo da sudija može jednu radnju koja izrično ne ulazi u zakonsku normu da kazni in da je smatra protipravnom. Todorović P.: Predlog za socijalno obezbeđenje advokata. Gajić N.: Samovlašće kao pojam krivičnog dela. Tanević Dj.: O razumevanju § 264 vanparničnog postupka. Radovanović N.: Sloboda veroispovesti i savesti po Ustavu i u praksi. — **Branič 2:** Simić V.: Prava i dužnosti preuzimatelja kancelarije umrlog advokata. Čelebonović J.: O sudbini založene tuđe stvari po našem gr. z. Mihajlović M.: Ima li mesta primeni propisa §§ 524 i 525 kz. i za delo utaje iz § 319 kz? Milojković Lj.: Čemu sudski upisnik plenidaba. Petrović B.: Da li lažan izkaz pod zakletvom u disciplinskoj istrazi sačinjava krivokletstvo po našem krivičnom zakonodavstvu. Mićović M.: Pritvor i istražni zatvor prema vojnim licima od strane građanskih vlasti. Trnković A.: O smetanju poseda gradjenjem. — **Mjesečnik 1—2:** Miličić A.: Odnos §§ 5 i 6 prema §§ 46, 47 i 48 Grpp. Pederin R.: Odnosi li se zadnja rečenica odj. 5 § 165 Ip. na kuće? Dabinović A.: Zadaća i značaj hrvatske pravne povijesti. Kulaš J.: Odmjeravanje kazne. Vuković M.: Jedna praznina u našem agrarnom zakonodavstvu. Milobar F.: Tri tipa metoda mijenjanja režima. Andres B.: Državno-gospodarski položaj Trećega Reicha. Abramović J.: O spriječenosti služboprimca. Franolić V.: Osnovna načela poreza na nasljedstvo nakon unifikacije odnosnih zakonskih propisa.

## Razne vesti.

XLVIII. redna glavna skupščina društva „Pravnika“ se je vršila dne 5. februara 1958. v ljubljanski pravosodni palači. Skupščino je otvoril predsednik dr. Metod Dolenc z naslednjim nagovorom:

Ko danes polagamo račun o poslovanju društvenega odbora in o položaju „Pravnika“, ne smemo prezreti, da smo od 26. januarja t. l. dalje v 50. letu društvenega obstoja. Vzvišeni ideji, kateri služi naše društvo, smo dolžni proslaviti bližajočo se 50. letnico slovesneje, kot pa smo to storili lani ob petdesetnici „Slov. Pravnika“. Ne da bi že govorili o podrobnostih, lahko poudarim, da je bilo preteklo društveno leto vestna priprava za pravilen zaključek prve polstoletnice našega društva.

Punčica v očesu nam je naše glasilo. Letnik 1957 je obsegal 43 tiskovnih pol; na to delo lahko s ponosom pokažemo in ni se nam bati kritike, naše glasilo je priznано v ožji in širši domovini ter v tujini. Naša zahvala za vse to ogromno delo gre našim sodrudnikom, ki morejo biti v smislu odborovega sklepa le naši člani. V največji meri velja naša zahvala seveda našem uredniku podpredsedniku dr. Sajovicu. Njegovim zaslugam se je društvo oddolžilo dne 18. decembra 1957 s posebnim večerom, na katerem se je pokazala prava harmonija v presoji urednikovega poslovanja skozi 15 let. Spomin na to proslavo bo ostal slavljenju in vsem svetel do krajnih dni in se toplo zahvaljujem vsem in vsakomur, ki je kakor koli pripomogel k tako lepemu uspehu proslave. Dolžnost mi je, da s tega mesta izrečem najglobokejšo zahvalo vsem, ki omogočajo tako lepo udejstvovanje našega glasila. So to naši dobrotniki, ki so nam naklonili podpore. V prvi vrsti je to naša banovina, dalje odvetniška zbornica; s podporo teh dveh dobrotnikov nam je bila v prvi vrsti omogočena izdaja vseh dosedanjih prilog, po pobudi odvetniške zbornice in z njeno podporo nam je omo-

gočeno, da bo letos izhajala še tretja priloga: upravnosodne odločbe naših najvišjih instanc. Z rednimi podporami so nam tudi to leto pomogli ministrstvo pravde v Beogradu ter predsedništvu mestnih občin ljubljanske in mariborske.

Zanimanje za naše ustaljene institucije društvenega delovanja, predavanja in diskusijske razprave o predhodnem načrtu odz. se je ohranilo tudi to leto na isti višini; vsem predavateljem in udeležencem naj bo izrečena topla zahvala!

Tudi za l. 1957. je bila razpisana svetosavska nagrada za skrbno iz vseh pravnih panog izbrano nalogo: Primerjalni pregled predpisov o dokazovanju v civilnem, kazenskem in upravnem postopku. Žal se ni potrudil za nagrado noben tekmeč. Seveda to dejstvo ne sme pomeniti zastoja v dajanju izpodbude za znanstveno delovanje. Morda smemo upati, da se časi ipak zboljšujejo in se nam mladina približuje, iz okolnosti, da je med pristopivšimi mnogobrojnimi novimi člani jih ravno največ iz mlajših vrst. S to razveseljivo ugotovitvijo naj zaključim svojo uvodno besedo, uverjen, da je tako znatno povečanje števila društvenikov, kot ga letos lahko zabeležimo, najboljši omen za društveno delovanje v bližajoči se drugi polstoletnici društvenega obstoja.

Zbor je vzel predsednikovo poročilo z živahnim odobravanjem na znanje. Nato je podal tajnik sodnik F. Orožen naslednje tajniško poročilo:

Brez hrupa, tiho in mirno je bilo delovanje odbora v minulem letu, vendar pokaže lahko danes odbor več vidnih uspehov, o katerih bo govor niže.

Odbor si je predvsem nadel nalogo, da bi zvišal število članstva in je v to svrhu uvedel posebno akcijo, ki je že pokazala nekaj uspeha; upamo pa, da bo v najkrajšem času ta uspeh še večji. Število članov je tako naraslo za okrog 70 tako, da šteje danes 825. Razen tega je še 113 naročnikov društvenega glasila. Umrli so sledeči člani: sodnik dr. Štular Jože, javna beležnika Sevnik Lavo in Stupica Fran, odvjetniki dr. Bratkovič Alojzij, dr. Laznik Karl in dr. Modic Ivan.

Posebno važen je sklep odbora, da bo naše društvo izdajalo zakonike z absolutno zanesljivim prevodom s kratkimi pojasnili in z dodatkom razpisov in odločb, v obliki Schauer-Manzove izdaje. V načrtu je, da bi letno izšla eden ali dva zakonika. Kot prvi in najbolj potreben je kazenski postopnik, ki se v priredbi gg. univ. profesorjev dr. Dolenca in Maklecova že tiska in bo v kratkem izšel.

Tudi v minulem letu je društvo priredilo več predavanj. Predavali so univ. prof. dr. M. Škerlj o „Osnutku odz. in trgovinskem zakonu“ (19. februarja 1957), o „Novotah I. dela novega trg. zak. (15. in 22. dec. 1957), dr. Stojan Bajič o „Uredbi o minimalnih mezdah in kolektivnih pogodbah“ (26. febr. 1957), dr. Vl. Kukman o „Predhodnem načrtu odz. z vidika upravnega prava“ (15. marca 1957), dr. J. Bazaž o „Novostih gospodarskega značaja v načrtu združnega zakona“ (17. marca 1957), dr. Fr. Skabrne o „Črticah s kongresa mednarodne zveze odvjetnikov v Parizu“ (6. novembra 1957), dr. Al. Bilimovič o „Organizaciji ekonomskega pouka na visokih šolah glavnih evropskih držav“ (12. jan. 1958). Predavanja so se vršila razen enega v dvorani sodne palače, za kar naj bo g. predsedniku okrožnega sodišča izrečena naša najiskrenejša zahvala.

Omembe vredno je dalje, da je odbor z ozirom na željo banske uprave k nameravani Uredbi o kraticah nazivov za zakone zavzel v vse podrobnosti precizirano stališče. Sodelovalo je društvo pri pripravih za nameravani kongres pravnikov v Novem Sadu, ki je bil žal preložen.

Vsakoletni spomladanski pravniški izlet se je letos vršil 6. junija 1957 od Zidanega mosta čez širje na Rimske toplice, kjer je bilo v kopalški restavraciji skupno kosilo. Pri tem je bilo izrečenih več pomembnih govorov. Izleta se je udeležila mnogobrojna družba in je izlet izpadel v vsakem oziru prav zadovoljivo. Vselej kadar je bilo potrebno in umestno, smo sodelovali po odposlancih. Posebej naj omenimo le, da so društvo pri odkritju spomenika dr. Ivanu Tavčarju v Poljanah zastopali dr. Dolenc, dr. Sajovic in dr. Urbanc. V imenu društva je dr. Dolenc položil venec s trakom društvene poklonitve in imel pri tem spominski govor. V preteklem poslovnem letu je imel odbor 9 sej, razen tega so imeli posamezni posebej izvoljeni pododseki več sestankov. Naj bo pri tej priliki izrečena naša najtoplejša zahvala g. predsedniku apel. sodišča dr. Golji, ki je dal društvu za odboreve seje na razpolago gremijalno dvorano apelac. sodišča.

S svojim delom in uspehi smo na splošno zadovoljni. Kolikor si na nekaterih področjih želimo doseči boljše rezultate, vabimo ponovno vse delavoljne člane v krog aktivnih društvenih delavcev, da nas bo društvena 50 letnica, v katero vstopamo v bodočem letu, našla v polnem razmahu. Prosim visoki zbor, da to poročilo odobri.

Nato je podal blagajnik dr. Urbanc svoje poročilo:

#### Dohodki so znašali:

Članarina . . . . .	Din	44.901'14
prodaja starih letnikov . . . . .	„	1.918'25
podpore: ministrstvo pravde . . . . .	Din	6.000'—
kr. bańska uprava . . . . .	„	14.810'75
Advokatska zbornica . . . . .	„	15.000'—
Mestni občini Ljubljana in Maribor . . . . .	„	957'50
Obresti . . . . .	„	5.225'75
plačani opominski stroški . . . . .	„	554'50
Članarina za kongres . . . . .	„	3.650'—
	Skupaj	Din 89.017'87

#### Izdatki so znašali:

vrnjena članarina . . . . .	Din	120'—
vrnjeni kongresni prispevki zaradi odjav . . . . .	„	1.120'—
tiskanje „Slovenskega Pravnika“ in „Mnenj“ . . . . .	„	50.852'98
honorarji tako za „Slovenski Pravnik“ in „Mnenja“ . . . . .	„	16.905'—
upravni stroški . . . . .	„	4.814'47
	Skupaj	Din 75.810'45

K temu se pripominja, da je od dohodkov odbiti še ostanek kongresne članarine v znesku 2510'— Din in podporo Advokatske zbornice v znesku 6000'— Din, ki je bila podeljena za izdajanje upravnosodnih odločb, ki prično izhajati šele v prihodnjem proračunskem letu. Obenem predlaga blagajnik, naj ostane članarina za leto 1958. v isti višini Din 60'—.

Preglednik računov g. dr. Žirovnik je poročal v sporazumu z drugim preglednikom g. dr. Žužkom, da je blagajniško stanje v redu, in predlagal, da se podeli odboru in blagajniku absolutorij, kar je bilo soglasno sprejeto.

Nato je društveni podpredsednik univ. profesor dr. Sajovic izvajal, kako kaže cela 50 letna zgodovina društva, da so ravno iz „Pravnika“ izšli največji in najutemeljenejši naporji za ustanovitev univerze, da je „Pravnik“ vedno pospeševal to misel in imel vedno zveze z uni-



verzo, da je tudi še sedaj dolžnost društva pomagati jurid. fakulteti. Ta fakulteta se obravnava glede dotacij, glede institutov itd. tako borno, da je nemoogoče poglobljeno znanstveno delovanje. Na njegov predlog je bila nato sprejeta sledeča resolucija:

Upoštevajoč, da učni in znanstveni zavodi kakor instituti, muzeji, seminarji, fakultetne knjižnice in drugo, ki edino zagotavljajo resnično in uspešno znanstveno delovanje univerze, pri juridični fakulteti univerze Kralja Aleksandra I v Ljubljani še niso ustanovljeni, kolikor pa so, še niso izgrajeni v tolikšni meri, da bi se dosegali željeni uspehi. pričakujemo, da bo visoka kraljevska vlada izgraditvi učnih in znanstvenih zavodov na juridični fakulteti v Ljubljani, ki so predpisani z univerzitetno uredbo, posvetila svojo posebno pozornost.

Odbor društva Pravnika se pooblašča, da v smislu sprejete resolucije vse potrebno ukrene.

Na predlog univ. prof. dr. B. Furlana se je nato sklenila sprememba društvenih pravil v §§ 7 in 12, tako da se zviša število odbornikov na 14, sklepčnost odbora na 6., in § 7 tako, da se ima glavna skupščina vršiti letno do konca februarja.

Skupščina je po poročilu blagajnika o stanju dveh kontov pri Kmetiski posojilnici in Kmetiskem hran. in posoj. domu po kratki debati z večino glasov sklenila, da pooblašča odbor, da ob ugodni priliki vnovči obe vlogi, to pa le ob soglasni pritrditvi obeh preglednikov računov.

Pri volitvah je bil na predlog dr. Krapeža izvoljen ponovno dosedanji odbor izvzemši g. apelacijskega svetnika Janšo, ki je zaradi bolezni izvolitev odklonil. Na predlog nam. drž. tož. Goslarja je skupščina pooblastila odbor, da po odobreni spremembi pravil kooptira tri odbornike, od katerih naj bo vzet eden iz vrst mlajših društvenih članov. G. predsednik se je dosedanjemu dolgoletnemu odborniku g. Janši zahvalil za marljivo udejstvovanje in nato zaključil skupščino.

**Kronika Društva „Pravnika“.** Novi izvoljeni odbor se je konstituiral tako-le: predsednik univ. prof. dr. Metod Dolenc, podpredsednik univ. prof. dr. Rudolf Sajovic, tajnik okrožni sodnik Fran Orožen, blagajnik odvetnik dr. Anton Urbanč. — Z odlokom z dne 22. februarja 1938 št. II. No. 6626/t je kr. banska uprava v Ljubljani odobrila spremembo pravil, kakor je bila sklenila glavna skupščina. Določbe spremenjenih §§ se glase: § 7. Poslovno leto teče s koledarskim letom. Redna glavna skupščina se mora vršiti vsako leto do konca februarja meseca, izvanredna pa, ako jo skliče odbor, ali zahteva to 20 društvenikov pismeno in hkrati naznani predmet posvetovanja. — § 9. Glavna skupščina: a) voli načelnika in 14 odbornikov (kojih mora vsaj osem stanovati v Ljubljani) in dva preglednika računov za eno leto; (ostalo kakor poprej). — § 12. Odborove seje so tajne. Odbor je sklepčen, ako je z načelnikom vsaj šest odbornikov navzočih in sklepa z nadpolovično večino. Pri enako razdeljenih glasovih odločuje predsednik. — V društvu sta predavala: dne 9. februarja apel. sodnik dr. Jurij Štempihar: Odprava protipravno izposlovanih zamudnih sodb; in 5. marca univ. prof. dr. Metod Dolenc: Simbolična pravna dejanja in izražanja pri Slovencih. — Diskusijski sestanki o predhodnem načrtu za odz. po se vršili dne 3., 10., 17., 24. februarja, 3., 10., 17. in 24. marca t. l. Udeleženci so predelali tvarino §§ 409 do 532. — Za društvene člane so bili sprejeti naslednji gg.: dr. Kavec Ivan, svetnik drž. prav., Kozelj Milan, višji sekretar drž. prav., Kocijančič Boris, priprav. drž. prav., dr. Köstl Janko, pomočnik dir. Pok. zav., Hartman Lojze, pravni ref. Pok. zav., dr. Bohinjec Jože, ravnatelj OUZD, Likar Stanko, tajnik OUZD,

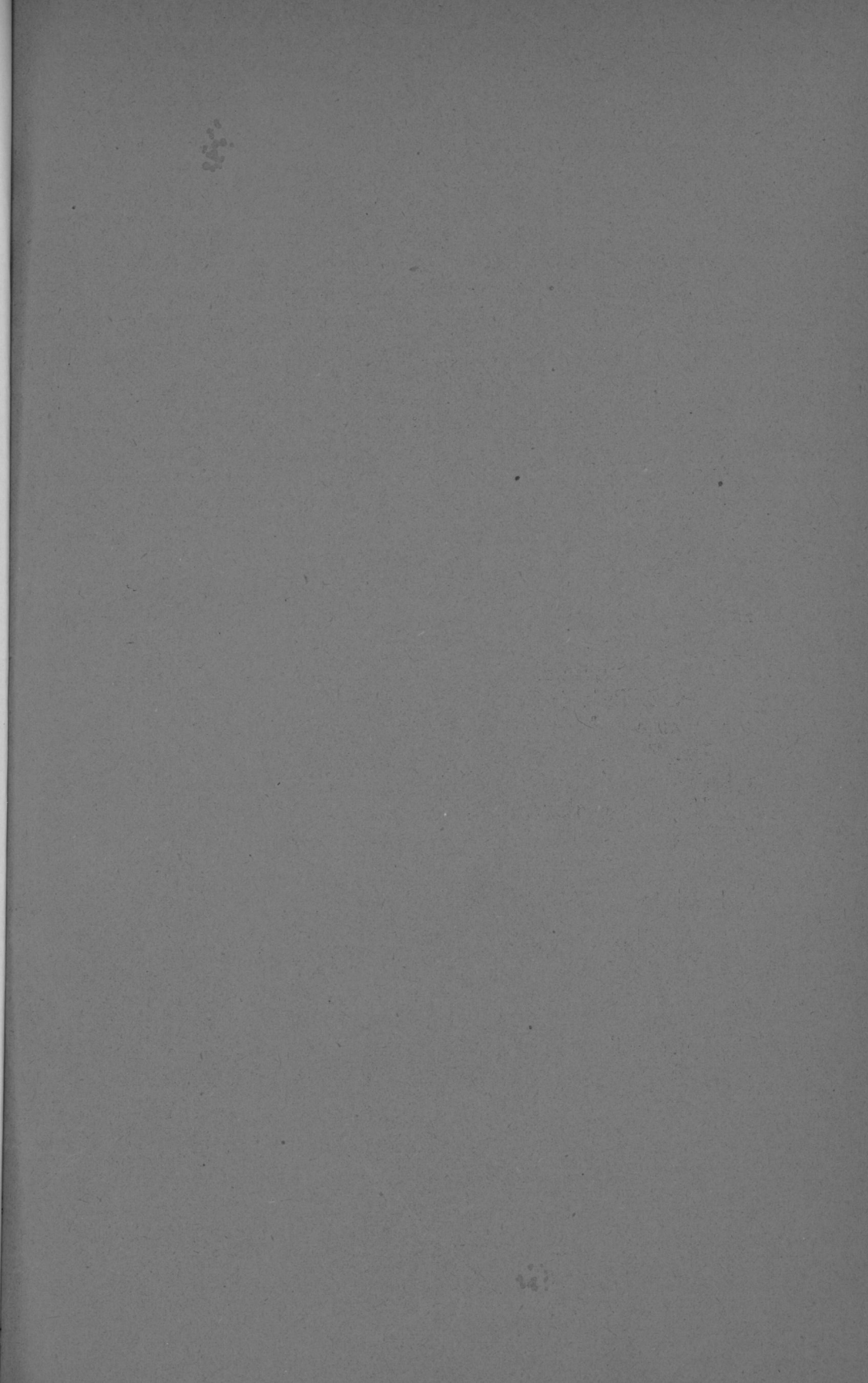
Premrl Ivan, pravni ref. OUZD, Kresnik Mihael, pravni ref. OUZD, dr. Rustja Alojz, žel. uradnik, Kepec Ivan, poverjenik dir. drž. žel., Borisov Vladimir, višji pristav, sodnik dr. Komotar Anton, sodni starejšina Šavelj Anton, sodni pristav Kitek Gojmir, sodni, odvetniški in notarski pripravniki Krulc Ivan, Polovič Ivan, Vidic Jože, dr. Šifer Živko, Derenčin Franc, Korošec Hubert, Testen Anton, dr. Škerlj Bogdan, dr. Šval Milan, Vidmar Albin, dr. Žnidar Anton, Ferjan Karl, Rant Božidar, Humar Jože, dr. Čeferin Emil, dr. Votič Edvard, Bezljaj Mira, dr. Žnidaršič Pavel, Vivoda Marjan, Hieng Ernst, Svetek Rajko, Mohorič Matevž, Fischinger Alfred, Miličič Jakov, Czerny Igo, Kos Albert, Škerjanc Albin, Senčar Bogomir, Kirn Karl, Poberaj Valentin, dr. Ogrizek Marjan, Sartori Boris, Zupančič Maks, Petrovič Igo, dr. Janc Slavko, Prelovšek Borut.

**Osebnosti.** Postavljeni so: za apelacijskega sodnika v Ljubljani dr. Dolinar Andrej, za starešini okrajnih sodišč Velušček Vladimir (Lož) in Tratnik Ivan (Litija), za sodnika okrožnega sodišča Kokalj Jože (Ljubljana), za sodnika okraj. sodišča Cvirn Otmar (Dolnja Lendava) in Kmelavs Stanko (Ljutomer). — Premeščeni so sodniki okrajnih sodišč Torelli Albin (Ljubljana), Fister Jos. (Radovljica) in dr. Kramberger Robert (Ptuj). — Pri finančni direkciji v Ljubljani so postavljeni za pristave Kešelj Ljubomir, Puharič Krešimir, dr. Vidovič Niko in dr. Štular Franc. — Odvetniško pisarno je odprl Humar Jože (Sl. Konjice). Upokojen je starešina okrajnega sodišča Kajfež Anton.

**Društvo prijateljev juridične fakultete** je imelo redni občni zbor dne 12. marca 1938, ki mu je predsedoval prvi podpredsednik dr. J. Žirovnik. Tajniško poročilo je podal g. priv. docent dr. Munda, ki je poudaril, da je imelo društvo v preteklem poslovnem letu 356 članov, torej 24 manj kakor v letu 1936. Med člani je bilo odvetnikov in javnih notarjev 174, sodnikov in državnih tožilcev 75, pravnikov gospodarske stroke 42, univ. profesorjev 15, banovinskih pravnikov 14, železniških pravnikov 9, finančnih 8, magistratnih 5, poštnih 2, drugih 5 in poleg tega še 4 juristične osebe. — Po blagajniškem poročilu je imelo društvo 15.311 din dohodkov in 13.442.75 din izdatkov, torej prebitka 1868'25 din. Med izdatki je največja postavka znesek 11.370 din, ki ga je plačalo društvo fakulteti za XIII. letnik Zbornika znanstvenih razprav. Po poročilu preglednikov je dal obč. zbor odboru razrešnico, članarina je bila določena tudi za prihodnje leto z zneskom 40 din. Izvoljen je bil nato ves prejšnji odbor, le namesto bivšega dekana g. Bilimovića je bil izvoljen predsednik društva Pravnik dr. Dolenc.

**Sodni posli, opravljeni pri Stolu sedmorice odd. B v letu 1937.** Lansko leto je bilo vloženih civilnih revizij na stol sedmorice odd. B iz območja ljubljanskega apelacijskega sodišča 561, iz splitskega 479, skupaj 1040. Od teh je bilo rešenih 1545 (ljubljskih 826 in splitskih 719). Uspeh je imelo okroglo 15% vloženih revizij. Rekurzov je pripadlo na novo 451 (iz ljubljanskega okrožja 245, iz splitskega 206). Rešenih jih je bilo 453 (ljubljskih 254 in splitskih 199). Uspešnih rekurzov je bilo 33%. Kazenskih revizij je bilo vloženih na novo 308 (iz ljubljanskega okrožja 201, iz splitskega 107). Od teh je bilo rešenih 314 in sicer ljubljskih 193, splitskih 121. Uspešnih je bilo 38 ali 12%. Razen tega je bilo od 16 disciplinskih stvari rešenih 15.

**Opomba.** K članku „Spor o divjem lovu“ pripominjamo, da je bil postavljen že prej, preden se je zvedelo o novi določbi v finančnem zakonu 1938/1939.



Naročnina za „Slovenski Pravnik“ znaša 60 dinarjev. Gg. naročnike prosimo, da zaostalo naročnino čimprej poravnajo; tudi uprava mora poravnati svoj dolg tiskarni. Poslužijo naj se v to priloženih položnic; kdor pošilja naročnino s pošt. ali čekov. nakaznico, naj jo naslovi na „Društvo »Pravnik« v Ljubljani“ (ne osebno na blagajnika), ker se pripisuje vsa naročnina čekovnemu računu pri poštni hranilnici. Tudi reklamacije naj se naslavljaajo tja-kaj; upoštevajo se samo prvih 14 dni potem, ko je list izšel. Prav tam se dobe:

Slovenski Pravnik l. 1909 do 1922 à 36 Din, posamezne številke à 3 Din.

Slovenski Pravnik l. 1923. dalje à 70 Din, posamezni snopiči (dvojne številke) po 12 Din, št. 11 do 12 l. 1935 po 25 Din.

Odločbe kasacijskega sodišča v civilnih stvareh, II. knjiga po 70 Din, posamezne pole, kolikor so v zalogi, po 3 Din.

Mnenja o Predhodnem načrtu državljskega zakonika za Kraljevino Jugoslavijo. Cena 70 Din. Posamezne pole po 3 Din.

Spomenica na drugi Kongres pravnika po 25 Din.

Dr. E. Pajnič: Sreska kot kazenska sodišča po novem zakoniku o sodnem kazenskem postopanju — po 15 Din.

Dr. Fr. Skabernè: Slovenski advokati in javni notarji v književnosti, znanosti in politiki — po 12 Din.

Uporedna slavenska pravnička terminologija — po 30 Din.

Izšel je

## Sodni kazenski postopnik.

Prošnja prirediteljev „Zakonika o sodnem kazenskem postopanju s kratkimi pojasnili“.

Naj se popravijo še sledeče, na strani 400 nezaznamovane napake: Pri § 203, v opombi 1, treba čitati v prvi vrsti „predsednik senata“ (ne: „preiskovalni sodnik“), v tretji vrsti „preiskovalnemu sodniku“ (ne: „predsedniku senata“), v peti vrsti pa „neposrednjo“ (ne: „posrednjo“). Pri § 368., odst. 1., osma vrsta, pride pred „kolikor gre“ še beseda „tudi“.